

4. Analytická část

4.1 Nemocensky pojištěné osoby

Základním ukazatelem, ke kterému se vztahují údaje o pracovní neschopnosti, je ukazatel průměrného počtu nemocensky pojištěných osob.

Průměrný počet nemocensky pojištěných osob – ukazatel udává průměrný počet osob, které jsou povinně či dobrovolně nemocensky pojištěné podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Zahnuje všechny osoby, které byly alespoň po jeden den vykazovaného období nemocensky pojištěné. V případě více překrývajících se pojistných vztahů pojištěnce v rámci jednoho zaměstnavatele a jedné mzdové účtárny se započítává pojištěnec pouze jedenkrát. V ostatních případech je pojištěnec započítáván tolikrát, kolik má pracovněprávních pojistných vztahů.

Poznámka:

Do průměrného počtu nemocensky pojištěných nejsou započtení vojáci z povolání a příslušníci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace.

Od roku 2024 nejsou zahrnuty osoby pracující na základě DPP.

Způsob výpočtu:

Průměrný počet nemocensky pojištěných osob = počet dnů nemocenského pojištění jednotlivých pojištěných osob ve vykazovaném období / počet kalendářních dnů ve vykazovaném období.

V roce 2024 činil průměrný počet nemocensky pojištěných **celkem 4 765 tisíc osob**, o 2 tisíce (tj. o 0,04 %) méně než před rokem (viz tabulka 1.1). Po poklesu v roce 2020, na kterém se zřejmě odrazilo propouštění v některých odvětvích kvůli epidemii nemoci COVID-19, se už v roce 2022 počet nemocensky pojištěných vrátil na hodnoty z let 2018 a 2019, ba je dokonce překonal. V roce 2022 meziročně vzrostl počet nemocensky pojištěných téměř o 40 tisíc. Na meziročním nárůstu se mohou podílet i občané z Ukrajiny, kteří zejména během 1. pol. roku 2022 přicestovali do Česka a při zaměstnání jim vznikla účast na nemocenském pojištění, tudíž jsou součástí českého systému nemocenského pojištění.

Potřetí v řadě za sebou v desetileté historii bylo mezi pojištěnci více žen (50,9 %) než mužů (49,1 %). V roce 2024 bylo nemocensky pojištěných 2 424 tisíc žen a 2 341 tisíc mužů. To opět patrně souvisí s příchodem občanů, resp. převážně právě občerek, žen se svými potomky, z Ukrajiny. Vliv může mít i zvyšující se věk žen při odchodu do důchodu. Meziročně vzrostl počet pojištěných žen o 11 tisíc (v relativním vyjádření o 0,45 %), mezi muži byl pak zaznamenán pokles o 13 tisíc pojištěnců (tj. o 0,55 %).

Tab. 1.1: Průměrný počet nemocensky pojištěných osob, 2014–2024 (v tis.)

Rok	Celkem	podle pohlaví		Zaměstnanci	podle pohlaví		OSVČ	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
2014	4 464,1	2 272,9	2 191,2	4 358,3	2 207,8	2 150,6	105,7	65,1	40,6
2015	4 507,0	2 301,3	2 205,7	4 417,6	2 252,8	2 164,8	89,4	48,5	40,9
2016	4 571,3	2 328,5	2 242,8	4 481,8	2 273,5	2 208,3	89,5	55,0	34,5
2017	4 671,8	2 370,0	2 301,8	4 582,2	2 315,8	2 266,4	89,7	54,2	35,4
2018	4 732,7	2 391,4	2 341,3	4 641,5	2 336,8	2 304,6	91,3	54,5	36,7
2019	4 732,9	2 384,9	2 348,0	4 638,5	2 329,4	2 309,1	94,4	55,5	39,0
2020	4 690,4	2 354,0	2 336,4	4 594,7	2 298,4	2 296,3	95,7	55,5	40,1
2021	4 708,2	2 354,2	2 354,0	4 609,6	2 297,4	2 312,2	98,5	56,8	41,8
2022	4 747,9	2 358,5	2 389,4	4 647,0	2 300,7	2 346,3	100,9	57,8	43,1
2023	4 766,9	2 353,9	2 413,0	4 667,9	2 297,5	2 370,5	98,9	56,4	42,5
2024	4 764,8	2 341,0	2 423,8	4 669,4	2 287,2	2 382,2	95,4	53,8	41,6

zdroj: ČSÚ

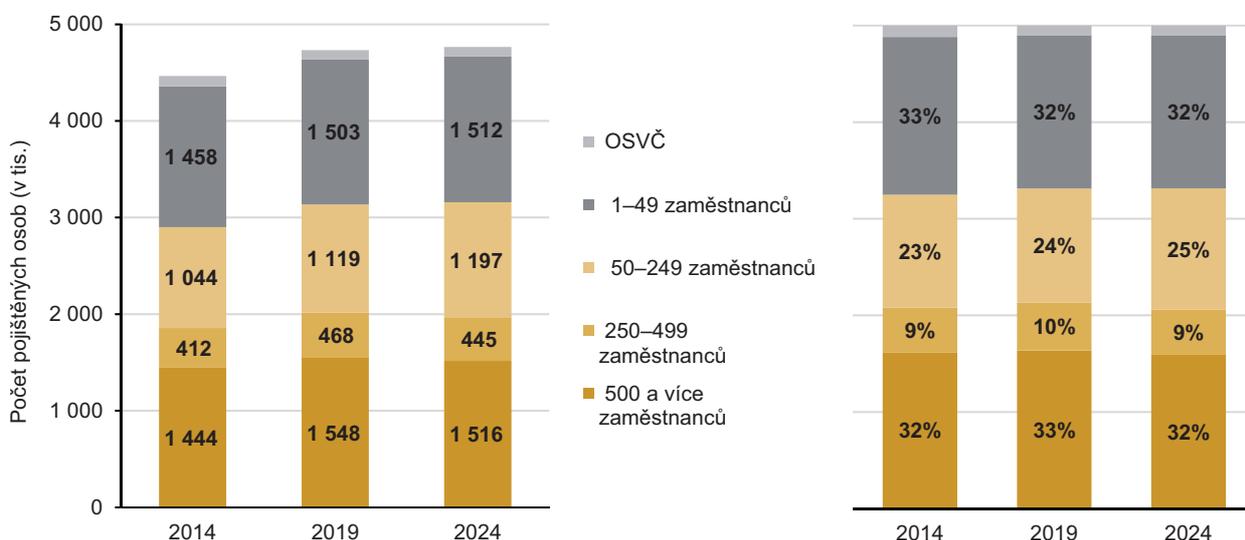

Počet **dobrovolně nemocensky pojištěných**, tedy **osob samostatně výdělečně činných (OSVČ)**, klesl meziročně o 3,5 tisíc (3,6 %) na hodnotu 95,4 tisíc osob. Podíl pojištěných OSVČ na celkovém počtu OSVČ vykonávajících hlavní činnost představoval 14 %. Muži tvořili 56,4 % nemocensky pojištěných OSVČ. Zatímco v roce 2014 ženy tvořily 38,4 % všech nemocensky pojištěných OSVČ, v roce 2024 to již bylo o 5,2 p. b. více.

Pomineme-li meziroční pokles v roce 2020 a stagnaci v roce 2019, je patrné, že vlivem rostoucího počtu zaměstnanců se v posledním desetiletí kontinuálně zvyšoval i průměrný počet nemocensky pojištěných. Mezi lety 2014 a 2024 došlo k nárůstu počtu pojištěnců **mezi zaměstnanci** o 7,1 % (311 tisíc). Na tomto nárůstu se podílely větší měrou ženy. Za uvedené období vzrostl **počet nemocensky pojištěných zaměstnankyň** o 10,8 % (232 tisíc), počet nemocensky pojištěných zaměstnanců (mužů) se zvýšil o 3,6 % (79 tisíc).

Z pohledu **velikosti podniku** pracovala necelá třetina nemocensky pojištěných osob (1 516 tisíc) ve velkých firmách s 500 a více zaměstnanci. Za posledních deset let jejich počet vzrostl o 72 tisíc osob. Další třetina připadá na podniky mající méně než 50 zaměstnanců, kde v roce 2024 pracovalo 1 512 tisíc nemocensky pojištěných osob. Nejnižší podíl mezi nemocensky pojištěnými osobami představují **OSVČ**, které jsou, jak již bylo zmíněno, pojištěny dobrovolně. V roce 2024 tvořily pouze 2 % z celkového počtu pojištěnců v Česku, oproti roku 2014 klesl tento podíl o 0,4 p. b.

Graf 1.1: Průměrný počet nemocensky pojištěných osob dle velikosti podniku, 2014, 2019, 2024 (v tis. osob a v %)

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce zastoupenými **odvětvími**, co se počtu nemocensky pojištěných týká, jsou sekce Zpracovatelský průmysl a Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, což odráží strukturu české ekonomiky. Tato dvě odvětví dohromady zaměstnávají 37 % všech nemocensky pojištěných, přičemž na podniky s převažující ekonomickou činností ve zpracovatelském průmyslu připadá 24 % pojištěnců. V rámci zpracovatelského průmyslu působilo nejvíce nemocensky pojištěných osob v automobilovém průmyslu (CZ-NACE oddíl 29), kde v roce 2024 pracovalo 15 % všech nemocensky pojištěných osob zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu. S menším odstupem následovaly kovozpracující (oddíl 25) a strojírenský (oddíl 28) průmysl, na které připadalo 14 %, resp. 10 % ze všech nemocensky pojištěných osob ve zpracovatelském průmyslu. Vzhledem k velkému zastoupení zpracovatelského průmyslu v rámci české ekonomiky je této sekci věnována část 6 tabulkové přílohy.

V odvětvových sekcích Veřejná správa¹, Vzdělávání a Zdravotní a sociální péče byla v roce 2024 celkově zaměstnána téměř čtvrtina (24,4 %) všech nemocensky pojištěných². V roce 2024 dohromady v těchto

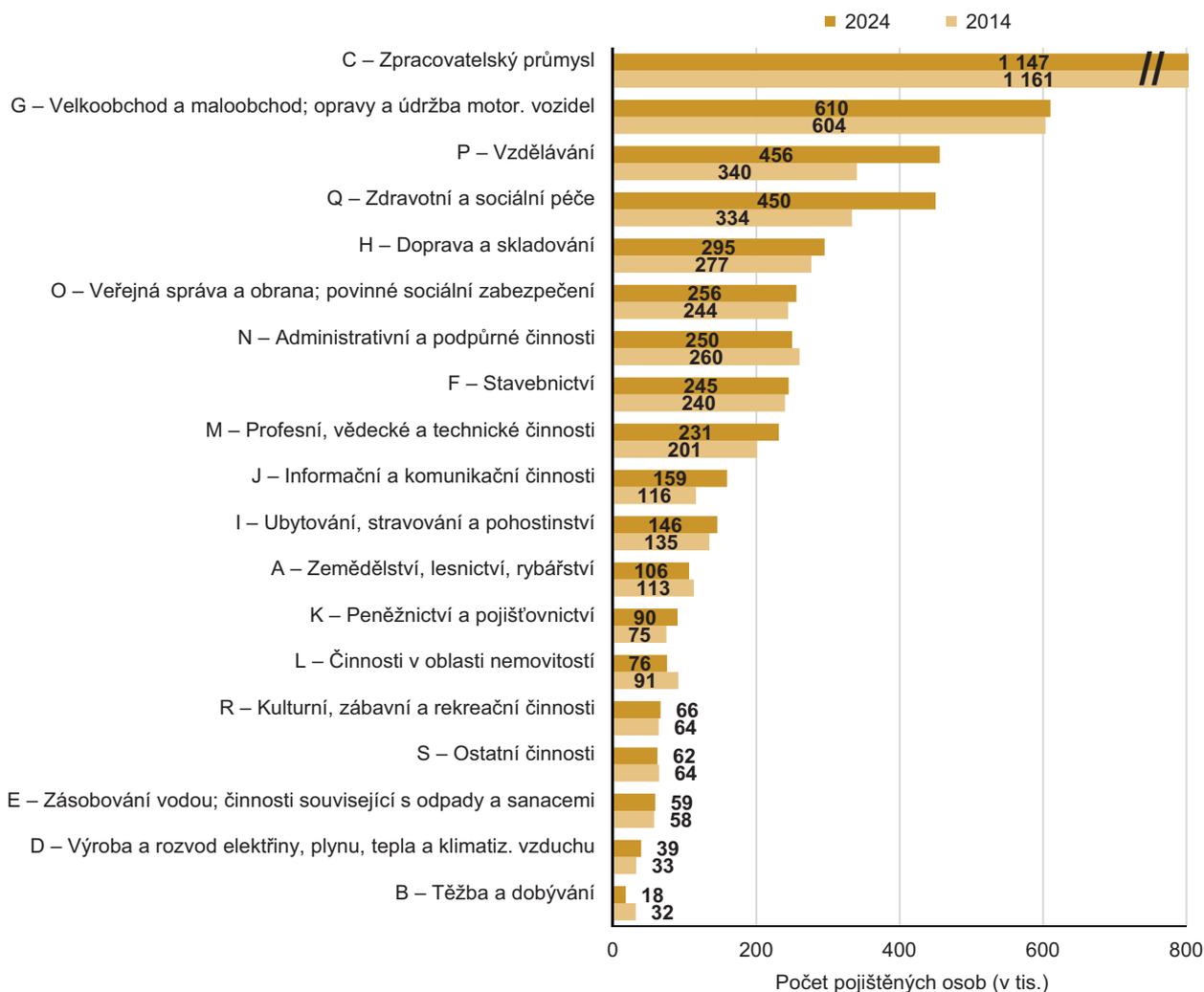
¹ Celý název sekce O: Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení.

² Uvedený podíl nezahrnuje vojáky z povolání, příslušníky Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace. Správcem registrů těchto příslušníků je služební orgán v oborech své působnosti.

odvětvových sekcích více než tři čtvrtiny z nemocensky pojištěných osob tvořily ženy. Například jen v sekci Zdravotní a sociální péče dosáhl podíl žen 80 %.

Oproti roku 2023 vzrostl počet nemocensky pojištěných osob nejvíce v odvětvích Vzdělávání (o 37 tisíc, tj. o 8,8 %) a Zdravotní a sociální péče (o 16,5 tisíce, tj. o 3,8 %). Naopak nejvýraznější meziroční pokles počtu nemocensky pojištěných osob evidovala odvětví Zpracovatelský průmysl a Velkoobchod a maloobchod; opravy a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (o 31 a 17,5 tisíce, resp. o 2,6 a 2,8 %).

Graf 1.2: Průměrný počet nemocensky pojištěných osob podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2014 a 2024

Zdroj: ČSÚ

Mezi lety 2014 a 2024 došlo k nárůstu počtu nemocensky pojištěných osob o necelých 301 tisíc (tj. o 6,7 %). Na tomto nárůstu se ze tří čtvrtin podílely ženy. Jejich počet za uvedené období vzrostl o 11 %, v absolutním vyjádření o 233 tisíc. Pro srovnání, počet pojištěných mužů se zvýšil o 68 tisíc (tj. o 3 %). Tomu odpovídá i srovnání dle odvětví. Nejvíce pojištěnců, téměř 117 tisíc (tedy 35 %) přibylo v sekci Zdravotní a sociální péče. Přičemž jen nárůst oproti roku 2019 – v souvislosti s nebývalým náporům na zdravotnictví v podobě pandemie, potažmo i důsledkem stárnutí populace – činil 76 tisíc., resp. 20 %. Odvětvovou sekci s druhým nejvyšším absolutním přírůstkem od roku 2014 bylo Vzdělávání. Zde vzrostl počet nemocensky pojištěných o 116 tisíc, což představovalo 34% nárůst. Výrazné zvýšení bylo zaznamenáno i v odvětvové sekci Informační a komunikační činnosti, kde ve sledovaném období stoupl počet nemocensky pojištěných osob o 43,5 tisíce, tj. o 37,5 %. Tato odvětvová sekce zahrnuje kromě činností v oblasti informačních a komunikačních technologií (programování, IT poradenství, zpracování dat apod.) také řadu dalších ekonomických činností, např. vydavatelských, audiovizuálních, mediálních či telekomunikačních. Naopak odvětvími, která měla v roce 2024 méně pojištěnců než v roce 2014, byly zejména Těžba a dobývání s poklesem o téměř 14 tisíc (43,5 %)

a Zemědělství, lesnictví a rybářství s poklesem o 6,5 tisíce (5,7 %) osob. Rozdíly v průměrném počtu nemocensky pojištěných dle odvětví mezi lety 2014 a 2024 je znázorněn v grafu 1.2.

Sekce Ubytování, stravování a pohostinství zaznamenala mezi lety 2019–2022 pokles počtu nemocensky pojištěných o 9 % (ze 153 na 139 tisíc pojištěnců). Svou roli patrně sehrála proticovidová opatření v podobě omezení provozu restaurací a uzavření ubytovacích zařízení. V roce 2023 se počet nemocensky pojištěných pohyboval okolo 144 tisíc, v roce 2024 se pak přiblížil 146 tisícům pojištěnců.

Průměrný počet nemocensky pojištěných mladistvých – ukazatel udává průměrný počet nemocensky pojištěných osob mladších 18 let (viz § 350 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Způsob výpočtu:

Průměrný počet nemocensky pojištěných mladistvých = počet dnů nemocenského pojištění jednotlivých pojištěných mladistvých ve vykazovaném období / počet kalendářních dnů ve vykazovaném období.

V roce 2024 bylo evidováno 10,8 tisíc nemocensky pojištěných mladistvých, tedy osob mladších 18 let. Na celkovém počtu pojištěnců se podíleli 0,2 %. Z hlediska odvětví bylo nejvíce nemocensky pojištěných mladistvých zaměstnáno v sektorech Administrativní a podpůrné činnosti (2 498), Ubytování, stravování a pohostinství (2 483), Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (1 765) a ve Zpracovatelském průmyslu (1 395).

4.2 Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti

4.2.1 Počet případů dočasné pracovní neschopnosti

Četnost dočasné pracovní neschopnosti (DPN) odráží ukazatel počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti. Tento absolutní ukazatel je rovněž vhodný pro posouzení trendů vývoje pracovní neschopnosti v čase. Z hlediska porovnání jednotlivých odvětví ekonomické činnosti či velikosti podniku má však vyšší vypovídací schopnost **ukazatel relativní**, a to v podobě **počtu** nově hlášených případů pracovní neschopnosti **na 100 pojištěnců** v dané kategorii, např. ve zpracovatelském průmyslu či v malých podnicích.

Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti – ukazatel zahrnuje nově hlášené případy pracovní neschopnosti vzniklé ve sledovaném období na základě hlášení o vzniku pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných osob.

Počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců – ukazatel vyjadřuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti, které připadají v průměru na 100 nemocensky pojištěných osob.

Od 17. ledna do 28. února 2022 při testování na COVID-19 byly **některým pracujícím** vydány neschopenky pro karanténu či izolaci **duplicitně**. V zájmu operativního jednání při jejich vyřizování vydávali neschopenky jak praktičtí lékaři, tak krajské hygienické stanice. Z dostupných zdrojových databází však není možné duplicitní případy identifikovat a ani vyčíslit jejich míru. **Údaje za rok 2022 tudíž nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.**

Do jisté míry má duplicitní vydávání neschopenek **kromě počtu nahlášených případů vliv i na další prezentované a z nich odvozené ukazatele** (počet kalendářních dnů v pracovní neschopnosti, průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti, průměrný denní stav dočasně práce neschopných).

Vedle pandemie mělo na nárůst počtu případů pracovní neschopnosti v posledních letech také vliv (ačkoliv ve srovnání s pandemií podružný) zrušení karenční doby od 1. července 2019, kdy zaměstnanec nově dostává náhradu mzdy již od prvního dne neschopnosti, nikoliv až od dne čtvrtého, jako tomu bylo od roku 2009 do června 2019.

Tab. 2.1: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti podle příčiny a pohlaví, 2014–2024 (v tis.)

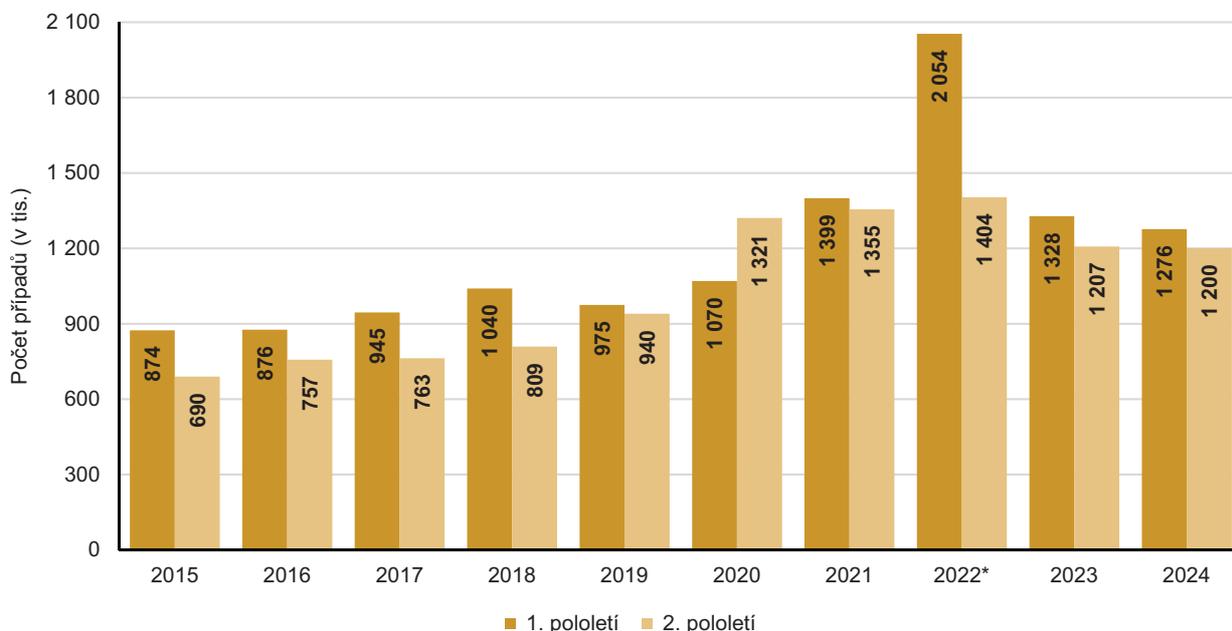
Rok	Celkem	podle pohlaví		Pro nemoc	podle pohlaví		Pro pracovní úrazy	podle pohlaví		Pro ostatní úrazy	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
2014	1 314,8	631,7	683,1	1 146,3	518,5	627,8	45,1	31,7	13,3	123,4	81,5	42,0
2015	1 563,5	751,8	811,7	1 383,9	632,6	751,3	46,3	32,1	14,2	133,3	87,0	46,2
2016	1 633,3	784,1	849,3	1 440,9	658,2	782,7	47,4	32,6	14,8	145,0	93,2	51,8
2017	1 707,5	814,5	893,0	1 510,9	687,8	823,1	47,5	32,6	14,9	149,1	94,1	55,1
2018	1 849,5	874,3	975,2	1 650,3	746,8	903,5	46,2	31,3	14,9	153,0	96,1	56,8
2019	1 914,8	902,3	1 012,5	1 711,2	772,9	938,3	44,6	30,1	14,5	159,0	99,3	59,7
2020	2 391,0	1 141,8	1 249,2	2 202,7	1 022,3	1 180,4	41,4	28,7	12,7	147,0	90,9	56,1
2021	2 754,8	1 342,9	1 411,9	2 549,7	1 213,5	1 336,3	44,9	31,1	13,8	160,1	98,3	61,8
2022	3 457,6	1 588,5	1 869,1	3 240,3	1 453,3	1 787,1	44,6	29,9	14,7	172,7	105,4	67,3
2023	2 535,2	1 134,2	1 401,0	2 323,2	1 004,5	1 318,7	43,5	28,5	14,9	168,4	101,1	67,4
2024	2 476,2	1 113,6	1 362,5	2 266,9	987,3	1 279,6	43,8	28,7	15,1	165,4	97,6	67,8

* Údaje za rok 2022 (celkem a pro nemoc) nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

Jak je možné vidět z tabulky 2.1, v **roce 2024** bylo v Česku nahlášeno 2 476 tisíc případů **pracovní neschopnosti celkem**, o 59 tisíc (2,3 %) případů méně než v předcházejícím roce. Počet nově hlášených případů za celý rok 2024 se umístil mezi hodnotami z let 2020 a 2021. Ve srovnání s předpandemickým rokem 2019 došlo v roce 2024 k nárůstu počtu případů o 29 % (561 tisíc).

Ve druhém pololetí roku 2024 bylo nahlášeno celkem 1 200 tisíc případů dočasné pracovní neschopnosti, o 76 tisíc případů méně než v pololetí prvním. Jak ilustruje graf 2.1, při porovnávání dat za pololetí daného roku přetrvává (s výjimkou roku 2020) trend výskytu vyššího počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti v prvním pololetí. Obdobná situace platí také u podskupiny pracovních neschopností pro nemoc, viz graf 2.2.

Graf 2.1: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti, 2015–2024 (v tis.)

* Údaje za 1. pololetí roku 2022 nejsou srovnatelné s údaji za 1. pololetí ostatních let.

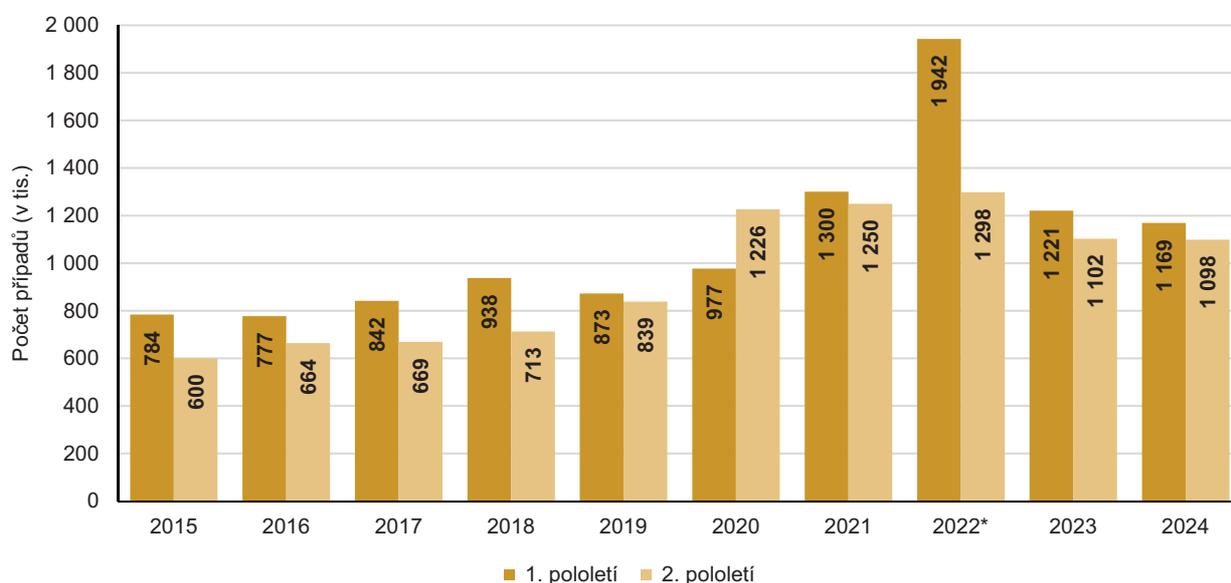
Zdroj: ČSÚ

V roce 2024 bylo v Česku evidováno 2 267 tisíc případů **pracovní neschopnosti pro nemoc**, o 56 tisíc (2 %) případů méně než v roce 2023. Do počtu případů pro nemoc jsou kromě nemocí jako takových započítávány také karantény a izolace. Na celkovém počtu případů pracovní neschopnosti se tato podskupina podílela z necelých 92 %. Při srovnání s předpandemickým rokem 2019 došlo k nárůstu o 556 tisíc případů (32 %).

Na grafu 2.2 je zobrazen vývoj pololetního počtu případů pracovní neschopnosti pro nemoc. Za druhé pololetí roku 2024 bylo nahlášeno 1 098 tisíc případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc (92 % z pracovní neschopnosti celkem), o více než čtyři tisíce méně při srovnání se stejným obdobím roku 2023. Při srovnání s 2. pololetím 2019 (obdobím před pandemií), počet neschopenek pro nemoc v druhé polovině roku 2024 stoupl o necelou třetinu (31 %), v absolutních číslech o 260 tisíc. Obdobné hodnoty vykazovalo i porovnání prvních šesti měsíců těchto dvou let (nárůst o 34 %, resp. 296 tisíc případů).

Dopad legislativních změn na statistiku pracovní neschopnosti je zřejmý zejména u případů pracovní neschopnosti **pro nemoc**. Na počet případů pracovní neschopnosti pro úrazy takový vliv nemají. Legislativní úpravy ve vyplácení dávek nemocenského se nejvíce projevují v četnosti případů méně závažných a krátkodobých pracovních neschopností, např. u nemocí dýchacích cest (běžná nachlazení, záněty horních cest dýchacích apod.).

Graf 2.2: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc, 2015–2024 (v tis.)

* Údaje za 1. pololetí roku 2022 nejsou srovnatelné s údaji za 1. pololetí ostatních let.

Zdroj: ČSÚ

Do roku 2018 platil trend, že **během prvních šesti měsíců roku** je hlášeno značně více případů pracovní neschopnosti než v pololetí druhém. Jedním z možných vysvětlení mohou být jarní chřipkové epidemie. Naopak poklesu počtu případů ve druhém pololetí nahrávají letní, podzimní či vánoční prázdniny. Pokud se nejedná o onemocnění závažnějšího charakteru, pojištěnec se může během dovolené zotavit sám bez nutnosti návštěvy lékaře a vystavení pracovní neschopnosti. Jedním z faktorů, které zapříčinily meziroční nárůst počtu nových případů pracovní neschopnosti **způsobených nemocí** oproti druhé polovině roku 2018, je patrně **zrušení karenční doby od 1. července 2019**, kdy je nově náhrada mzdy od zaměstnavatele zaměstnanci vyplácena již od prvního dne neschopnosti, nikoliv až od čtvrtého. Rozdíl mezi prvním a druhým pololetím v roce 2019 již tedy nebyl tak výrazný jako v předchozích letech.

V roce 2020 statistiky pracovní neschopnosti ovlivnila **koronavirová pandemie**, kdy ve druhém pololetí Česko zasáhla podzimní vlna onemocnění. Zatímco mezi prvními pololetími let 2019 a 2020 došlo k nárůstu o 104 tisíc (o 12 %) případů pracovní neschopnosti pro nemoc, mezi druhými pololetími se počet případů zvýšil o 387 tisíc (o 46 %). Graf 2.2 dále ilustruje vysoké hodnoty ve druhých pololetích let 2020 a 2021, kam spadají podzimní vlny onemocnění COVID-19. Toto období už ovšem nevykazuje tak vysoký meziroční růst. Podobných hodnot bylo dosaženo také ve druhé polovině roku 2022. Dramatické zvýšení počtu případů

pracovní neschopnosti pro nemoc lze pozorovat i v prvním pololetí tohoto roku, ovšem míra navýšení je do určité míry zkrusena. Jak již bylo zmíněno, ve statistikách ze začátku roku 2022 se mohou nacházet duplicity vzniklé v zájmu zajištění co nejrychlejšího zabránění šíření onemocnění. Tyto případy však není možné identifikovat a z celkových dat vyloučit. Přestože v 1. pololetí roku 2021 odstartovalo očkováním proti onemocnění COVID-19, počet neschopenek, zejména z důvodu karantén, byl i nadále mimořádně vysoký. Za 1. pololetí roku 2021 bylo nahlášeno celkem 1 300 tisíc případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc, tedy o necelou polovinu více než v době před pandemií. Během 1. pololetí roku 2020 se počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro nemoc blížil milionu. Dva roky nato už se (pravděpodobně vlivem vysoce infekční a na očkování nereagující varianty COVIDu-19 omikron, ale rovněž z výše zmíněných metodologických důvodů) přiblížil dvěma milionům. Za prvních 6 měsíců roku 2022 bylo nahlášeno více případů než za celý rok 2019.

V roce 2024 bylo nahlášeno 44 tisíc případů **pracovní neschopnosti pro pracovní úraz**. Po jednoletém poklesu v roce 2020 (na 41 tisíc pracovních úrazů vyžadujících pracovní neschopnost), se čísla vrátila na hodnoty roku 2019. Meziročně se počet neschopností z důvodu pracovních úrazů zvýšil o 339 případů. Naopak **ostatních úrazů** (mimopracovních) vyžadujících vydání neschopenky meziročně o tři tisíce ubylo (na 165 tisíc).

Ženy nastupují do pracovní neschopnosti častěji než muži, v roce 2024 v 55 % případů. Tento nebývale vysoký podíl může opět souviset s migrací z Ukrajiny. Celkem bylo evidováno 1 363 tisíc případů pracovní neschopnosti žen, viz graf 2.3. Počet neschopenek mužů byl o 249 tisíc nižší. U dočasné pracovní neschopnosti **pro nemoc** je rozdíl mezi pohlavími ještě větší. Ženy (s 56% podílem) vykázaly o 292 tisíc případů dočasné pracovní neschopnosti více než muži.

Graf 2.3: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti podle příčiny a pohlaví, 2024 (v tis.)

Zdroj: ČSÚ

Z celkového počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro **pracovní úraz** připadala v roce 2024 na ženy třetina (35 %) z nich. Tato skutečnost je dána také odlišnou odvětvovou strukturou zaměstnanosti žen a mužů. V odvětvích se zvýšeným rizikem výskytu pracovního úrazu převažují muži, např. odvětví Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování či Zemědělství, lesnictví, rybářství. Naopak odvětvové sekce, kde v zaměstnání převažují ženy a rizika pracovních úrazů bývají méně častá, jsou např. Peněžnictví a pojišťovnictví, Veřejná správa, Vzdělávání nebo Zdravotní a sociální péče.

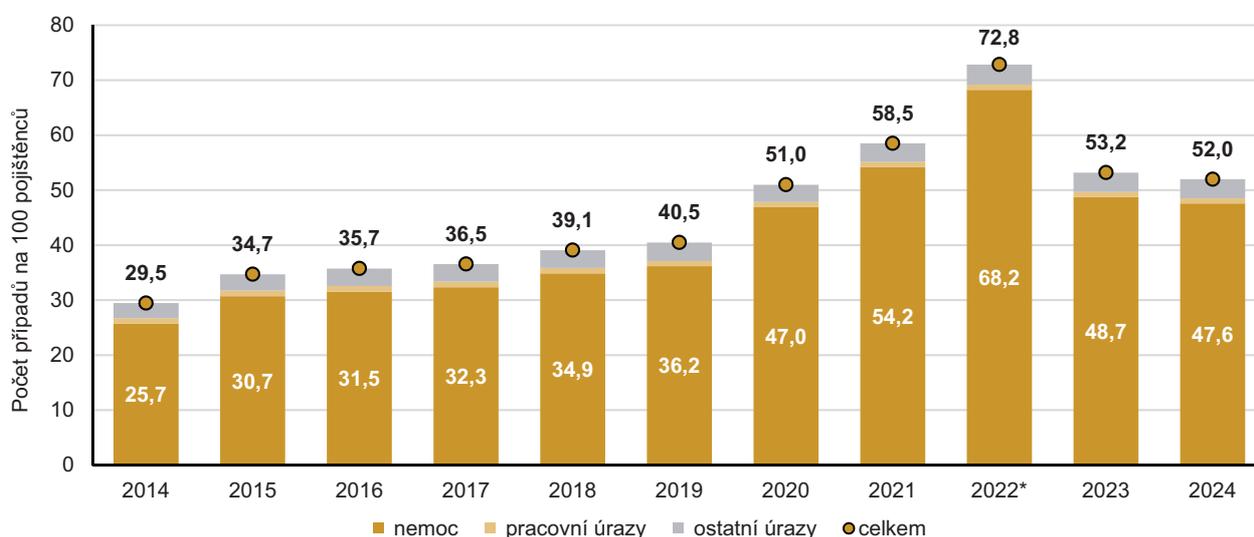
Až do roku 2020 byl u pracovních neschopností **z důvodu nemoci** podíl **podle pohlaví** dlouhodobě relativně konstantní. Neschopenky mužů činily maximálně 46 %. V roce 2021 se podíl zvýšil na 48 % a o rok později opět poklesl na 45 %. V roce 2024 se muži na pracovních neschopnostech z důvodu nemoci podíleli ze 44 %. U pracovních neschopností zapříčiněných úrazem podíl žen v čase roste, což je zřejmé zejména u ostatních úrazů, kdy v roce 2014 ženy nahlásily 42 tisíc případů, kdežto v roce 2024 již 68 tisíc úrazů. Nárůst

v absolutních hodnotách je však patrný i u mužů, počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti z důvodu ostatních úrazů v roce 2014 činil 82 tisíc, v roce 2024 poté 98 tisíc. Z hlediska **příčin** se u **žen** v uplynulém roce 1 280 tisíc (94 %) nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti týkalo nemoci, 15 tisíc (1 %) pracovních úrazů a 68 tisíc (5 %) ostatních úrazů. **Muži** byli v roce 2024 v pracovní neschopnosti z důvodu nemoci v 987 tisících případů (89 %), kvůli pracovnímu úrazu ve 29 tisících případů (3 %) a z důvodu ostatních úrazů v 98 tisících případů (9 %).

V relativním přepočtu na 100 pojištěnců (viz podrobněji graf 2.4) v roce 2024 oproti roku 2019 (době před pandemií) přibýlo necelých 12 případů pracovní neschopnosti bez ohledu na příčinu, hodnota tak činila 52 případů. **Pro nemoc** připadalo v roce 2024 na 100 pojištěnců 48 nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti, téměř dvojnásobek oproti roku 2014. Zatímco u mužů v posledním roce počet případů pracovní neschopnosti celkem (ať už pro nemoc nebo úraz) dosáhl 48, mezi ženami se jednalo o 56 neschopností.

Co se týče pracovní neschopnosti z důvodu **úrazů**, tak vyjma roku 2020, kdy počet úrazů na 100 pojištěnců poklesl, panuje víceméně stagnace. Dá se předpokládat, že výkyv v roce 2020 souvisel s vyhlášením nouzového stavu, celkovým omezením pohybu, uzavřením některých podniků a větší mírou práce z domova. Počet udělených neschopenek pro **pracovní úraz** se pohybuje okolo 1 případu na 100 pojištěnců. U **ostatních úrazů** pak aktuální hodnota pro rok 2024 činila 3,5 případů na 100 pojištěnců.

Graf 2.4: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců podle příčiny, 2014–2024

* Údaje za rok 2022 (celkem a pro nemoc) nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce nových případů dočasné pracovní neschopnosti bylo v roce 2024 nahlášeno u subjektů, které dle převažující ekonomické činnosti spadají do **odvětvové sekce** Zpracovatelský průmysl (777 tisíc případů) a Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (310 tisíc). Tento stav není překvapivý, neboť se jedná o odvětví zaměstnávající nejvíce osob, viz kapitola 4.1. Naopak nejméně případů v absolutních číslech zaznamenala odvětví Těžba a dobývání (10 tisíc) a Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (15 tisíc).

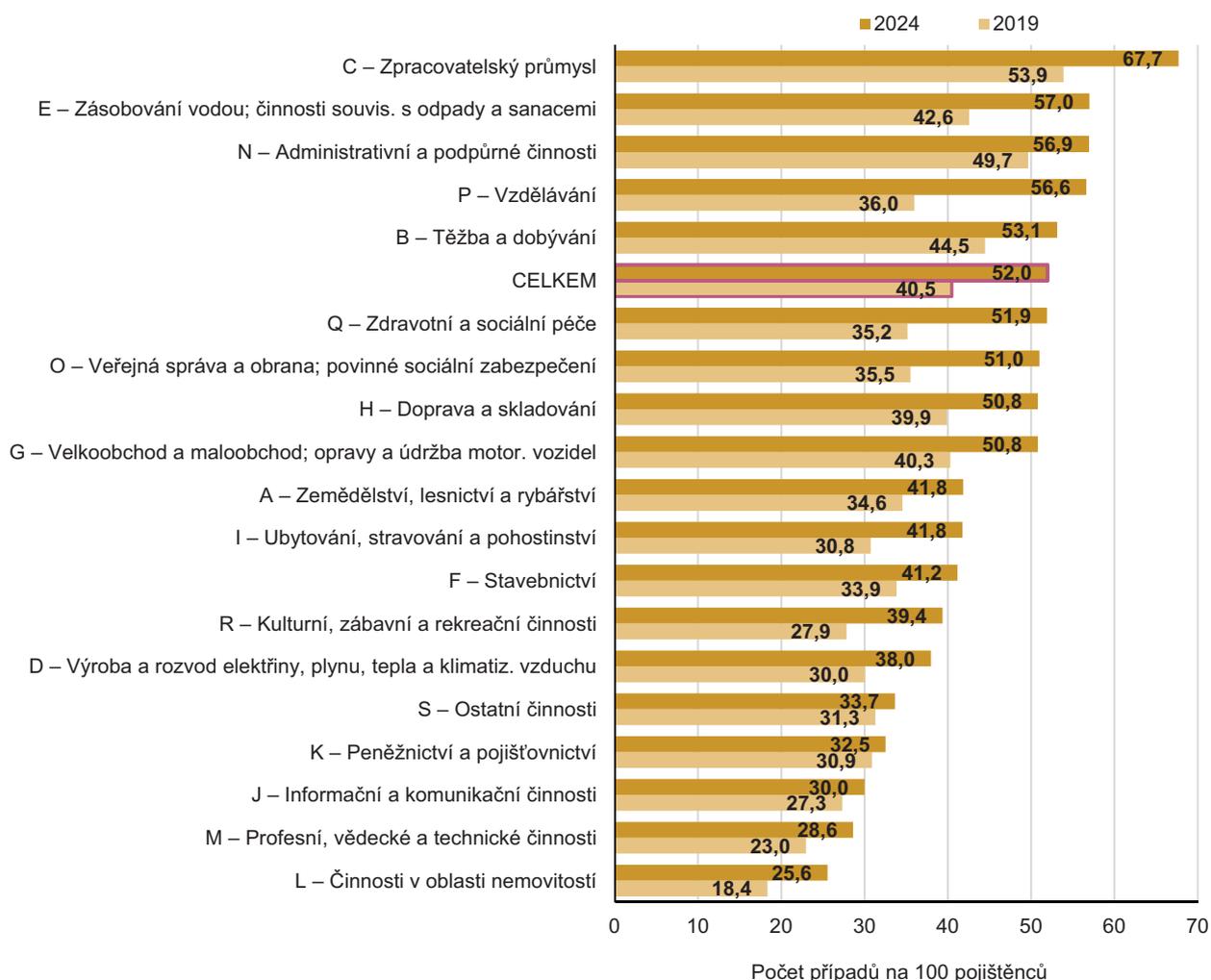
V porovnání **s rokem 2019** vzrostl počet případů dočasné pracovní neschopnosti ve všech sekcích ekonomické činnosti kromě sekcí Těžba a dobývání (o 907 případů méně) a Ostatní činnosti (o 1,4 tisíce případů méně), kam spadají např. činnosti podnikatelských, zaměstnavatelských, profesních a odborových organizací nebo též kadeřnické, kosmetické a obdobné činnosti. K nejvyššímu, téměř 92% nárůstu počtu případů došlo v sekci Vzdělávání (o 123,5 tisíce).

Taktéž v porovnání s rokem 2014 vzrostl počet případů dočasné pracovní neschopnosti nejvíce v odvětvové sekci Vzdělávání, a to o 175 tisíc případů (o 211 %). O 149 tisíc (175 %) vzrostl tento ukazatel i u subjektů s převažující ekonomickou činností Zdravotní a sociální péče. Dvojnásobně pak počet případů dočasné

pracovní neschopnosti mezi lety 2014–2024 vzrostl například v sektorech Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, Doprava a skladování či Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

Absolutní počty nově hlášených případů jsou ovlivněny odvětvovou strukturou národního hospodářství a zaměstnaností v jednotlivých odvětvích. Z tohoto důvodu má vyšší vypovídací schopnost již zmíněný relativní ukazatel – počet nově hlášených případů na 100 pojištěnců v daném odvětví. Vývoj počtu případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců v jednotlivých odvětvích mezi lety 2019 a 2024 je zobrazen na grafu 2.5, srovnání za delší časové období let 2014–2024 poté poskytuje tabulka 2.2.

Graf 2.5: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2019 a 2024

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce případů dočasné pracovní neschopnosti **na 100 pojištěnců** bylo v roce 2024 zaznamenáno v odvětví Zpracovatelský průmysl (67), následované odvětvími Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi a Administrativními a podpůrnými činnostmi (57). Nejnižší počet případů dočasné pracovní neschopnosti v přepočtu na 100 nemocensky pojištěných evidovala odvětví Činnosti v oblasti nemovitostí (26) a Profesionální, vědecké a technické činnosti (29). Celorepublikový průměr bez ohledu na odvětví činil již zmíněných 52 případů na 100 pojištěnců.

V roce 2024 bylo nahlášeno o necelých 23 případech na 100 pojištěnců více než v roce 2014. Nejdynamičtější nárůst za dané období je patrný u sekce Vzdělávání (o 32 případech, tj. 132 %), resp. u Zpracovatelského průmyslu, kde hodnota ukazatele vzrostla o 30 případů na 100 pojištěných, tj. o 80 %. I ostatní odvětvové sekce vykázaly zvýšení počtu případů na 100 pojištěných osob.

Nejvyšší počet (61) případů pracovní neschopnosti **pro nemoc** v přepočtu na **100 pojištěnců** zaznamenal v roce 2024 Zpracovatelský průmysl, na druhém místě se s 54 případy umístila sekce Vzdělávání, u níž počet neschopností oproti období před pandemií (2019) vzrostl o 20 případů. Zvýšený nárůst by mohl souviset s nelehkými výzvami, kterými si pracovníci ve školství za uplynulé roky prošli. Od distanční výuky, přes opětovnou adaptaci na prezenční výuku, až po integraci ukrajinských dětí. Nárůst o 16 a 15 případů pracovní neschopnosti pro nemoc na 100 pojištěnců zaznamenaly sekce Zdravotní a sociální péče a Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení. Naopak v sekcích Peněžnictví a pojišťovnictví, Ostatní činnosti či Informační a komunikační činnosti došlo k nejmenším nárůstům, jmenovitě okolo dvou až tří případů na 100 pojištěnců.

Tab. 2.2: Nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2014–2024

Sekce CZ-NACE	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023	2024
Celkem	29,5	34,7	35,7	36,6	39,1	40,5	51,0	58,5	72,8	53,2	52,0
A – Zemědělství, lesnictví a rybářství	26,5	30,6	30,9	32,4	34,4	34,6	43,0	52,8	58,1	41,7	41,8
B – Těžba a dobývání	36,0	39,7	39,7	39,5	42,7	44,5	71,1	70,1	75,3	51,9	53,1
C – Zpracovatelský průmysl	37,7	45,1	47,2	48,2	51,8	53,9	67,1	80,4	94,6	69,1	67,7
D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	19,7	23,0	23,5	25,3	29,0	30,0	36,1	41,9	51,5	37,0	38,0
E – Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi	29,7	34,5	36,1	37,7	40,9	42,6	51,8	65,6	75,4	56,7	57,0
F – Stavebnictví	27,0	30,9	31,2	31,6	32,7	33,9	44,2	52,4	56,0	41,0	41,2
G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	26,3	30,3	33,8	34,5	37,6	40,3	49,9	56,9	71,7	51,2	50,8
H – Doprava a skladování	27,3	32,5	33,6	36,4	39,2	39,9	50,0	61,2	70,0	51,2	50,8
I – Ubytování, stravování a pohostinství	23,7	26,9	28,0	27,9	29,9	30,8	41,5	39,2	51,9	38,2	41,8
J – Informační a komunikační činnosti	21,7	23,1	23,8	24,7	25,7	27,3	26,0	28,9	38,7	30,2	30,0
K – Peněžnictví a pojišťovnictví	25,2	28,3	27,8	27,3	29,4	30,9	30,2	31,2	41,7	33,7	32,5
L – Činnosti v oblasti nemovitostí	14,0	16,3	16,5	15,7	17,4	18,4	24,3	28,7	34,5	25,0	25,6
M – Profesní, vědecké a technické činnosti	18,3	21,1	21,3	21,8	22,5	23,0	27,6	30,3	39,5	29,3	28,6
N – Administrativní a podpůrné činnosti	40,3	48,2	49,4	48,6	48,6	49,7	56,9	66,4	70,4	56,0	56,9
O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	26,3	31,5	30,7	31,3	34,0	35,5	44,9	52,7	77,0	54,0	51,0
P – Vzdělávání	24,4	30,5	30,5	32,6	35,9	36,0	43,3	55,7	86,4	63,1	56,6
Q – Zdravotní a sociální péče	25,4	29,7	30,4	31,3	33,7	35,2	59,7	52,1	72,2	53,1	51,9
R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	20,5	24,1	24,6	24,4	26,8	27,9	34,1	36,5	56,1	39,1	39,4
S – Ostatní činnosti	23,5	27,5	28,1	27,8	29,8	31,3	40,6	44,2	56,3	33,9	33,7

* Údaje za rok 2022 nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce případů dočasné pracovní neschopnosti **pro pracovní úraz** na 100 pojištěnců, což je možné chápat jako ukazatel vyjadřující „stupeň rizikovosti“ daného odvětví, bylo v roce 2024 (ale též dlouhodobě) evidováno u sekce Zemědělství, lesnictví a rybářství (2,4), následované sekcemi Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi (2,2) a Těžba a dobývání (1,9). Naproti tomu nejméně pracovních úrazů bylo zaznamenáno v podnicích působících v odvětvích Peněžnictví a pojišťovnictví a Informační a komunikační činnosti (shodně 0,09). Průměrně za všechna odvětví připadalo na 100 pojištěnců 0,9 případu pracovní neschopnosti pro pracovní úraz. Podrobněji o pracovních úrazech pojednává kapitola 4.5.

Rozdíly v pracovní neschopnosti lze analyzovat také podle **velikosti podniku**. V relativním pojetí při přepočtu na 100 pojištěnců první místo zaujímaly podniky zaměstnávající 100–249 a 250–499 zaměstnanců. Tyto firmy během roku 2024 v průměru zaznamenaly okolo 60 pracovních neschopností v přepočtu na 100 pojištěnců.

S minimálním odstupem následovaly podniky s 50–99 a s více než 500 zaměstnanci. Tyto velikostní kategorie vykázaly 59, resp. 58 případů pracovních neschopností v přepočtu na 100 pojištěnců. Výrazně méně případů pracovní neschopnosti vykázaly firmy mající do 50 zaměstnanců, kde na 100 pojištěnců připadalo 40 hlášení. Nejméně případů bylo zaznamenáno u OSVČ, a sice 16 na 100 nemocensky pojištěných OSVČ. Zde je však nutné mít na paměti, že nemocenské dávky jsou vypláceny až od 15. dne pracovní neschopnosti (do té doby vyplácí náhradu mzdy zaměstnavatel), a proto se OSVČ nevyplácí při krátkodobější nemoci nastupovat do pracovní neschopnosti.

Dalším kritériem, podle kterého je možné hodnotit pracovní neschopnost nemocensky pojištěných, je rozdělení na **podniky domácí** vs. podniky **pod zahraniční kontrolou**. Např. u nefinančních podniků pod zahraniční kontrolou v roce 2024 připadlo na 100 nemocensky pojištěných 64,5 nahlášených případů v porovnání s 48 případy u domácích nefinančních podniků. Pracovní neschopnost zaměstnanců v domácích podnicích však trvala v průměru o 6,7 dnů déle (35,5 dne) než u podniků pod zahraniční kontrolou (29 dnů). Podrobnější údaje za nefinanční podniky jsou obsaženy v tabulkové příloze – části 5.

4.2.2 Délka trvání dočasné pracovní neschopnosti

Pro posouzení vývoje pracovní neschopnosti je důležité nejen zjištění, jak často zaměstnanci do pracovní neschopnosti nastupují, ale také to, jak dlouho v pracovní neschopnosti zůstávají.

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti – ukazatel udává celkový počet kalendářních dnů, po které byli v daném období (roce) nemocensky pojištěni práce neschopni. Počet kalendářních dnů strávených v pracovní neschopnosti je zjišťován na základě hlášení o vzniku a ukončení pracovní neschopnosti. Údaj zahrnuje dny pracovní neschopnosti vč. dnů u těch případů, které vznikly před sledovaným obdobím a v počtu nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti za toto období zařazeny nejsou. Maximální doba zápočtu je délka sledovaného období (365 resp. 366 dnů) bez ohledu na délku trvání pracovní neschopnosti daného případu. Do počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti patří i pracovní neschopnost vzniklá po zániku pojištění v tzv. ochranné lhůtě sedmi kalendářních dnů.

Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti ve dnech – ukazatel vyjadřuje, kolik kalendářních dnů pracovní neschopnosti v průměru připadá na jeden nově hlášený případ pracovní neschopnosti. Ukazatel je též nazýván **Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ**. Nově hlášený případ musí být vzniklý ve sledovaném období, kdežto do dnů pracovní neschopnosti (maximálně v délce sledovaného období, tedy 365 resp. 366 dnů) se započítávají i dny z případů pracovní neschopnosti, které mohly vzniknout již v předchozím období, ale byly ukončeny či nadále trvají v průběhu sledovaného období.

Způsob výpočtu:

$$\text{Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti ve dnech} = \frac{\text{počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti}}{\text{počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti}}$$

Během roku 2024 strávili pojištěnci 78 482 tisíc dnů v dočasné pracovní neschopnosti, což představuje oproti předcovidovému roku 2019 o 2 723 tisíc (3 %) dnů méně. Mezi rokem 2019 a 2020 počet prudce vzrostl z 81 205 tisíc prostonaných dnů na 94 246 tisíc dnů (tj. o 16 %).

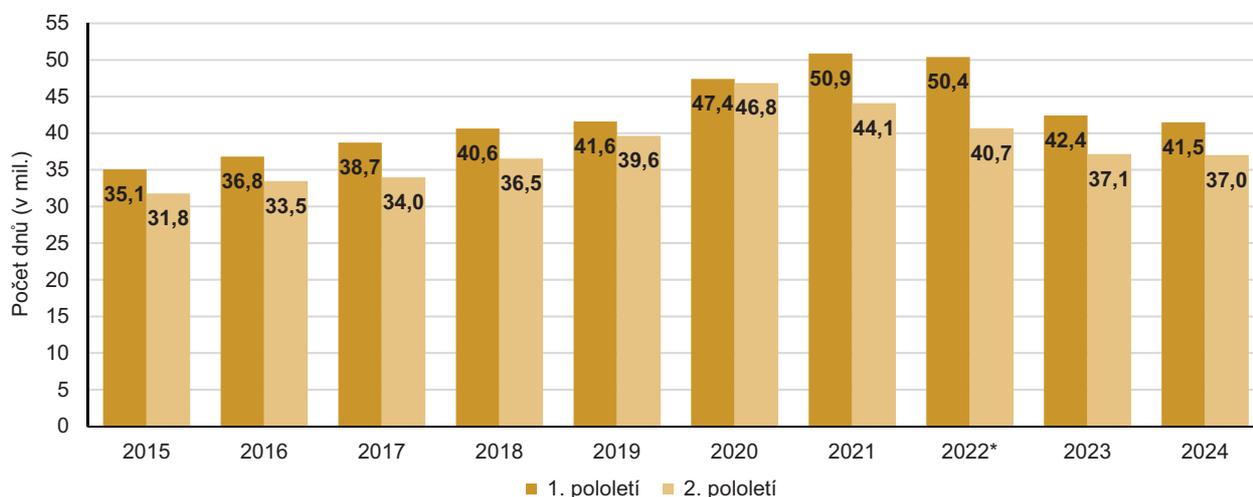
Tab. 2.3: Kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti podle příčiny a pohlaví, 2014–2024 (v tis.)

Rok	Celkem	podle pohlaví		Pro nemoc	podle pohlaví		Pro pracovní úrazy	podle pohlaví		Pro ostatní úrazy	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
2014	60 235	27 429	32 806	51 093	21 441	29 652	2 447	1 723	724	6 695	4 265	2 431
2015	66 817	30 473	36 345	57 013	24 152	32 861	2 569	1 775	794	7 236	4 546	2 689
2016	70 252	31 874	38 378	60 094	25 396	34 697	2 575	1 761	814	7 583	4 717	2 866
2017	72 678	33 089	39 588	62 113	26 463	35 650	2 583	1 765	818	7 982	4 862	3 120
2018	77 158	35 223	41 934	66 223	28 379	37 845	2 571	1 741	830	8 363	5 104	3 260
2019	81 205	37 043	44 162	69 903	30 002	39 900	2 533	1 709	823	8 770	5 331	3 438
2020	94 246	43 214	51 032	82 287	35 854	46 434	2 585	1 766	819	9 373	5 594	3 779
2021	94 950	44 255	50 695	83 363	37 211	46 152	2 607	1 791	816	8 979	5 253	3 726
2022*	91 064	41 382	49 681	79 190	34 214	44 976	2 514	1 692	822	9 360	5 476	3 884
2023	79 564	36 126	43 439	67 864	29 177	38 687	2 441	1 603	838	9 259	5 346	3 913
2024	78 482	35 706	42 776	66 932	28 907	38 025	2 500	1 640	859	9 050	5 158	3 892

* Údaje za rok 2022 (celkem a pro nemoc) nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.
Zdroj: ČSÚ

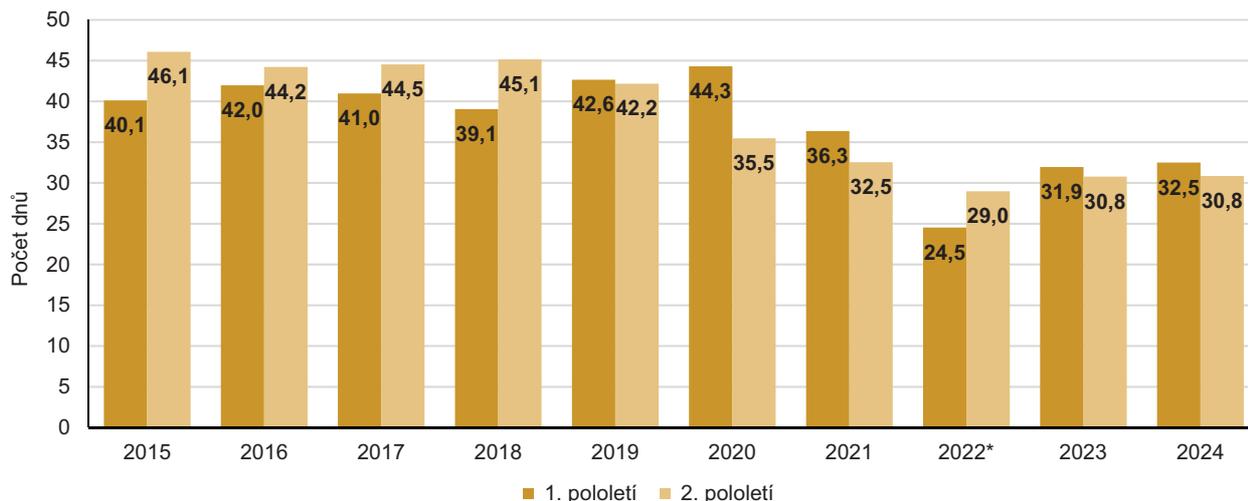
Většina dnů pracovní neschopnosti (85 %, v absolutním počtu 66 932 tisíc) v roce 2024 připadala na nemoc. Ženy byly na neschopence celkem 42 776 tisíc dní, o 7 071 tisíc dní více než muži. Celkový počet dnů pracovní neschopnosti za rok 2022 byl zatížen duplicitami z počátku roku. Druhé pololetí už touto skutečností ovlivněno nebylo a ve 2. pololetí roku 2024 už počtvrté v řadě došlo k poklesu počtu kalendářních dnů v pracovní neschopnosti během druhé poloviny roku. Ve 2. pololetí roku 2024 se zároveň počet dnů dočasné pracovní neschopnosti nejvíce přiblížil situaci z předcovidového období. Podrobněji viz tabulka 2.3 a graf 2.6.

Graf 2.6: Kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti, 2015–2024 (v mil.)

* Údaje za 1. pololetí roku 2022 nejsou srovnatelné s údaji za 1. pololetí ostatních let.
Zdroj: ČSÚ

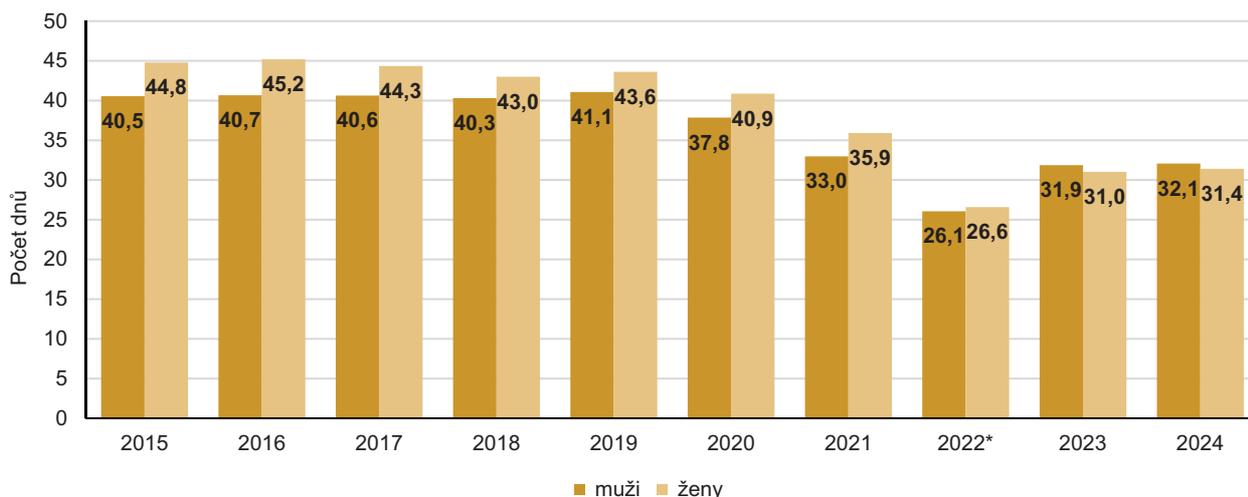
Zatímco během koronavirové pandemie se průměrná délka trvání případu pracovní neschopnosti snižovala (z důvodu velkého množství krátkodobých pracovních neschopností pro nemoc, tedy vč. karantén), v prvním pololetí let 2023 a 2024 docházelo k prodlužování neschopenky, jelikož krátkodobých neschopenek ubylo. Nicméně se dá předpokládat, že za 1. pololetí roku 2022 se jedná o podhodnocený údaj z důvodu duplicitních karanténních neschopenek, které průměr uměle snižovaly. Před pandemií v 1. polovině roku 2019 činila průměrná doba neschopenky 42,6 dne. O 5 let později, v 1. pol. 2024 přes 32 dnů (viz graf 2.7).

Graf 2.7: Průměrná délka trvání dočasné pracovní neschopnosti, 2015–2024

* Údaje za 1. pololetí roku 2022 nejsou srovnatelné s údaji za 1. pololetí ostatních let.

Zdroj: ČSÚ

Průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti v roce 2024, ať už pro nemoc či úraz, byla 31,7 dne. **Nemoc** způsobila pracovní neschopnost v průměrné délce 29,5 dne. Pojištěnci zůstávali nejdéle na neschopenkách vydaných v důsledku **pracovních** (57 dní) a **mimopracovních** (54,7 dní) **úrazů**.

Graf 2.8: Průměrná délka trvání dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví, 2015–2024

* Údaje za rok 2022 nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

V roce 2024 průměrná délka trvání pracovní neschopnosti mužů podruhé za sebou v poslední dekádě překonala hodnotu u žen. Muži strávili na neschopence v průměru 32,1 dne, zatímco ženy 31,4 dne. Podrobněji v časové řadě viz graf 2.8 a tabulka 2.4.

Tab. 2.4: Průměrná délka trvání dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví, 2014–2024

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023	2024
Celkem	45,8	42,7	43,0	42,6	41,7	42,4	39,4	34,5	26,3	31,4	31,7
muži	43,4	40,5	40,7	40,6	40,3	41,1	37,8	33,0	26,1	31,9	32,1
ženy	48,0	44,8	45,2	44,3	43,0	43,6	40,9	35,9	26,6	31,0	31,4

* Údaje za rok 2022 nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti bylo v roce 2024 zaznamenáno v odvětvové sekci Zpracovatelský průmysl (25 235 tisíc), kde se také nachází nejvyšší počet pojištěnců, a tím pádem také

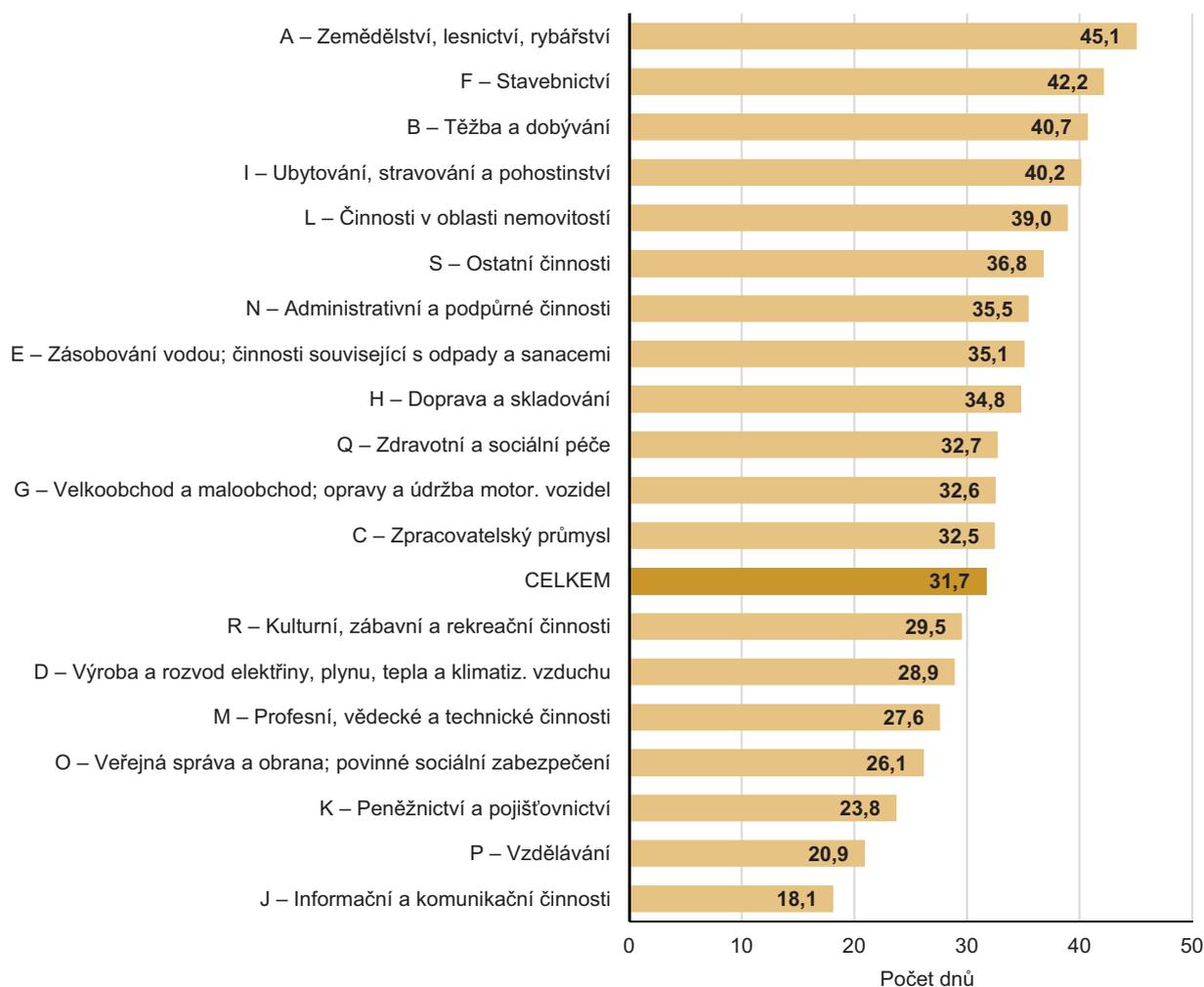
nejvyšší počet případů pracovní neschopnosti. Nejméně kalendářních dnů pracovní neschopnosti zapříčiněných pracovním úrazem vykazovaly odvětvové sekce Peněžnictví a pojišťovnictví (5,3 tisíc) a Informační a komunikační činnosti (necelých 6,5 tisíc).

Jak již bylo zmíněno výše, dočasná pracovní neschopnost v roce 2024 trvala v průměru 31,7 dnů. **Odvětvím** s nejdelší průměrnou délkou trvání jednoho případu bylo Zemědělství, lesnictví, rybářství (45,1 dnů) spolu se sektory Stavebnictví (42,2 dnů) a Těžba a dobývání (40,7 dnů). Více než 40denní neschopnost dále vykazovala sekce Ubytování, stravování a pohostinství.

Nejkratší průměrná délka trvání jednoho případu ve dnech připadala na pracovní neschopnost v odvětvích Informační a komunikační činnosti (18,1) a Vzdělávání (20,9). Následujícím odvětvím s relativně nízkou průměrnou délkou pracovní neschopnosti byla sekce Peněžnictví a pojišťovnictví (23,8 dnů). Podrobněji viz graf 2.9 a tabulka 2.5. Oproti roku 2019 došlo k poklesu ve všech odvětvových sekcích, v průměru to bylo o necelých 11 dnů (o čtvrtinu). Nejvíce v sekci Ubytování, stravování a pohostinství, a to o 14 dnů (26 %). Největší relativní pokles byl zaznamenán v sekci Vzdělávání (o 33 %), což představuje zkrácení průměrné délky trvání o 10 dnů.

Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) nastupují do pracovní neschopnosti méně často než zaměstnanci (16 případů na 100 nemocensky pojištěných OSVČ versus 53 případů u zaměstnanců v roce 2024). Pokud jsou však ze zdravotních důvodů OSVČ z výkonu práce indisponováni, průměrná délka jejich pracovní neschopnosti značně převyšuje ostatní sledované kategorie velikosti podniku, viz graf 2.10.

Graf 2.9: Průměrná délka trvání dočasné pracovní neschopnosti podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2024

Zdroj: ČSÚ

Tab. 2.5: Průměrná délka trvání dočasné pracovní neschopnosti podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2014–2024

Sekce CZ-NACE	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023	2024
Celkem	45,8	42,7	43,0	42,6	41,7	42,4	39,4	34,5	26,3	31,4	31,7
A – Zemědělství, lesnictví a rybářství	60,6	57,4	59,0	57,6	55,9	56,8	49,7	43,4	37,0	45,4	45,1
B – Těžba a dobývání	48,0	45,4	53,8	55,6	47,9	49,4	40,5	41,3	32,2	40,0	40,7
C – Zpracovatelský průmysl	44,8	41,6	42,4	41,9	41,2	42,2	39,8	33,8	26,8	31,9	32,5
D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	40,8	40,3	41,4	40,3	36,9	38,1	33,2	31,6	24,2	28,5	28,9
E – Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi	48,1	45,0	45,0	44,6	44,0	44,9	41,4	36,0	29,3	34,9	35,1
F – Stavebnictví	59,3	53,8	54,6	53,9	52,1	52,0	45,9	39,7	33,9	41,7	42,2
G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	50,3	46,7	44,9	44,8	44,2	44,6	41,8	36,5	27,4	33,5	32,6
H – Doprava a skladování	50,9	45,8	45,9	44,2	44,2	44,7	42,6	36,7	29,5	35,2	34,8
I – Ubytování, stravování a pohostinství	58,7	55,0	54,5	54,7	53,8	54,4	57,1	48,1	36,0	42,8	40,2
J – Informační a komunikační činnosti	27,8	27,5	26,0	26,2	26,4	25,4	26,3	23,3	16,8	18,3	18,1
K – Peněžnictví a pojišťovnictví	34,3	33,1	32,4	33,8	31,8	31,7	33,0	30,3	21,0	22,4	23,8
L – Činnosti v oblasti nemovitostí	56,3	52,0	52,5	53,6	51,1	50,8	46,7	39,4	31,3	37,8	39,0
M – Profesionální, vědecké a technické činnosti	40,9	38,8	38,7	39,2	39,6	39,2	36,9	32,1	23,2	27,7	27,6
N – Administrativní a podpůrné činnosti	41,3	38,5	38,2	39,2	40,5	42,8	43,6	38,0	32,1	35,0	35,5
O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	38,0	35,9	37,2	36,2	34,9	35,1	31,5	28,7	20,7	24,8	26,1
P – Vzdělávání	35,6	32,6	33,3	32,2	30,5	31,2	27,9	24,0	16,9	19,9	20,9
Q – Zdravotní a sociální péče	51,7	48,1	48,8	48,0	46,0	46,3	36,0	37,5	27,0	32,2	32,7
R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	44,2	41,3	41,9	42,8	41,1	40,3	39,5	33,9	23,9	29,6	29,5
S – Ostatní činnosti	49,6	48,1	48,9	46,9	45,8	46,3	42,8	38,4	29,4	37,7	36,8

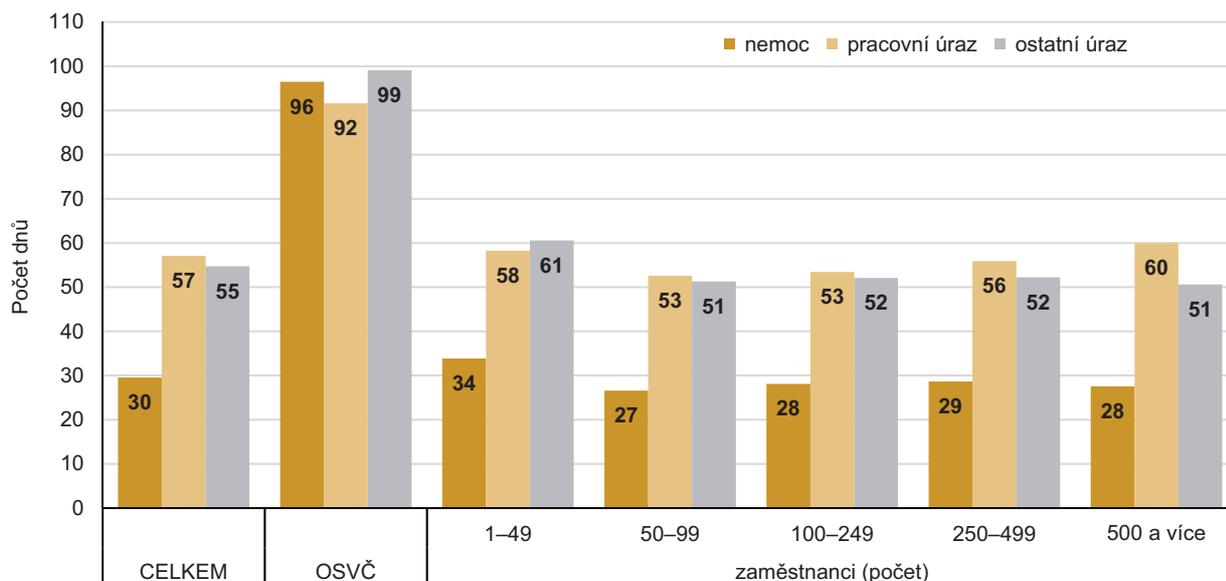
* Údaje za rok 2022 nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.

Zdroj: ČSÚ

Dočasná pracovní neschopnost OSVČ v roce 2024 trvala v průměru 97 dnů. Delší doba trvání pracovní neschopnosti u OSVČ může souviset se skutečností, že tato skupina pojištěnců v době prvních 14 dnů pracovní neschopnosti není finančně zabezpečena jako ostatní pojištěnci, je jim vypláceno až nemocenské od 15. dne. Vzhledem k tomuto faktu pak krátkodobé případy lehčích forem nemocí OSVČ neřeší pracovní neschopností, tu si nechávají vystavit až při onemocnění vážnější chorobou, která je obvykle spojena s dlouhodobější pracovní neschopností. I proto se u OSVČ při porovnání se zaměstnanci tak výrazně liší délka trvání pracovní neschopnosti z důvodu nemoci a úrazu. Další možností, kterou OSVČ mohou využít, je sjednání pojištění pracovní neschopnosti u soukromých pojišťoven v rámci životního pojištění. Tomu se však tato publikace nevěnuje.

U zaměstnanců byla průměrná délka pracovní neschopnosti (bez ohledu na příčinu) ve srovnání s OSVČ zhruba třetinová (31 dnů). Nejdelší průměrnou délku pracovní neschopnosti zaznamenaly malé podniky čítající méně než 50 zaměstnanců (36 dnů). V ostatních velikostních kategoriích podniků se tato hodnota pohybovala v rozmezí 28–31 dnů.

Graf 2.10: Průměrná délka trvání dočasné pracovní neschopnosti podle velikosti podniku a příčiny, 2024

Zdroj: ČSÚ

4.2.3 Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti a průměrný denní stav dočasně práce neschopných

Nejkomplexnějším ukazatelem statistiky pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz je **průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti**. Zohledňuje jak celkový počet případů pracovní neschopnosti (jak často lidé do pracovní neschopnosti nastupují), tak i průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti (jak dlouho v pracovní neschopnosti setrvávají). Statistiku pak doplňuje ještě další ukazatel – **průměrný denní stav dočasně práce neschopných**, který říká, kolik osob průměrně denně chybělo na pracovišti v důsledku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz.

Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti – ukazatel udává, kolik ze 100 nemocensky pojištěných je průměrně každý den v pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz.

Způsob výpočtu:

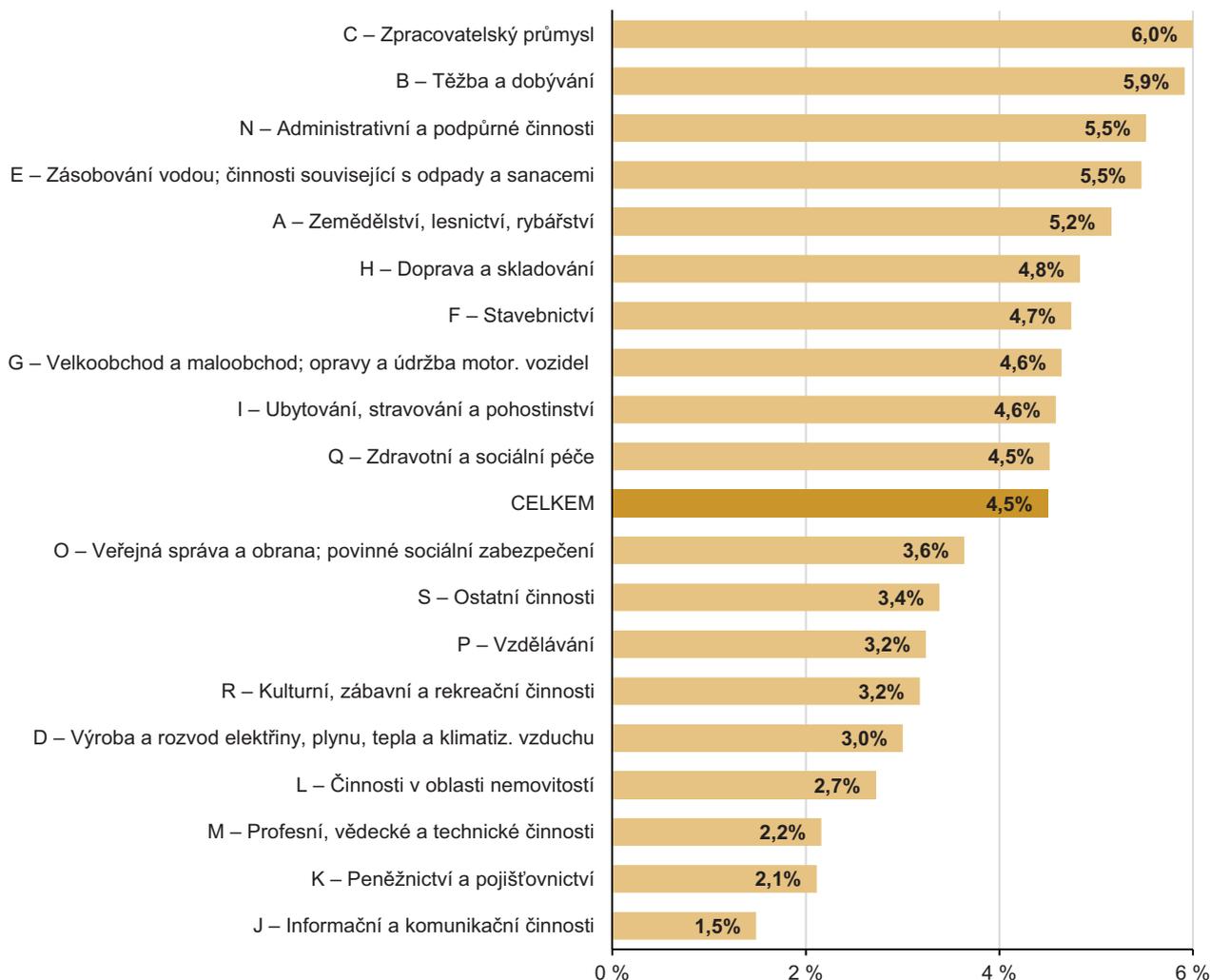
$\text{Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti} = \frac{\text{počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti} \times 100}{\text{průměrný počet osob nemocensky pojištěných} \times \text{počet kalendářních dnů ve sledovaném období}}$

Průměrný denní stav dočasně práce neschopných – ukazatel vyjadřuje počet nemocensky pojištěných, kteří byli ve sledovaném období (roce) denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti.

Způsob výpočtu:

$\text{Průměrný denní stav dočasně práce neschopných} = \frac{\text{počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti}}{\text{počet kalendářních dnů ve sledovaném období}}$

Hodnota **průměrného procenta dočasné pracovní neschopnosti** měla od roku 2012 rostoucí tendenci, ačkoliv v roce 2021 byla patrná meziroční stagnace na 5,5 %. V roce 2022 oproti roku předchozímu poklesla na 5,3 %. Pokles pokračoval i v roce 2024, kdy ukazatel dosáhl hodnoty 4,5 %, došlo tudíž k návratu na podobnou úroveň jako v roce 2019. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti je dlouhodobě vyšší u žen, u kterých v roce 2024 činilo 4,8 %, zatímco u mužů 4,2 %.

Graf 2.11: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2024

Zdroj: ČSÚ

Nejvyšší průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti **z hlediska odvětvové činnosti** vykazoval v roce 2024 Zpracovatelský průmysl (6 %) s nejvyšším počtem případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců. Jinými slovy, šest procent pojištěnců pracujících v této sekci denně pobývalo v pracovní neschopnosti. Mezi odvětví s více než 5% podílem osob denně dočasně práce neschopných patřila Těžba a dobývání (5,9 %), Administrativní a podpůrné činnosti, Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi (obě 5,5 %) a Zemědělství, lesnictví, rybářství (5,2 %). Naopak mezi odvětví s menším než 3% zastoupením dočasně práce neschopných osob spadaly Informační a komunikační činnosti (1,5 %), Peněžnictví a pojišťovnictví (2,1 %), profesní, vědecké a technické činnosti (2,2 %) a Činnosti v oblasti nemovitostí (2,7 %). Podrobněji viz graf 2.11 a tabulka 2.6.

Ve více než polovině odvětvových sekcí průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti oproti roku 2019 pokleslo. Nejvíce v sekcích Ostatní činnosti, Peněžnictví a pojišťovnictví (shodně o 0,6 p. b.) či Informační a komunikační činnosti, Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (shodně o 0,4 p. b.). Nejvyšší nárůst pak proběhl u sekcí Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení a Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi (shodně o 0,2 p. b.). Při srovnání s rokem 2014 zaznamenal poslední jmenovaný sektor nejvyšší nárůst průměrného procenta dočasné pracovní neschopnosti ze všech ostatních (o 1,5 p. b.), následovaný Zpracovatelským průmyslem (o 1,4 p. b.). Nejvýraznější pokles za toto období naopak proběhl u sekce Peněžnictví a pojišťovnictví (o 0,3 p. b.).

Tab. 2.6: Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2014–2024

Sekce CZ-NACE	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023	2024
Celkem	3,7	4,1	4,2	4,3	4,5	4,7	5,5	5,5	5,3	4,6	4,5
A – Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	4,4	4,8	5,0	5,1	5,3	5,4	5,8	6,3	5,9	5,2	5,2
B – Těžba a dobývání	4,7	4,9	5,8	6,0	5,6	6,0	7,9	7,9	6,6	5,7	5,9
C – Zpracovatelský průmysl	4,6	5,1	5,5	5,5	5,9	6,2	7,3	7,4	6,9	6,1	6,0
D – Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	2,2	2,5	2,7	2,8	2,9	3,1	3,3	3,6	3,4	2,9	3,0
E – Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi	3,9	4,3	4,4	4,6	4,9	5,2	5,9	6,5	6,1	5,4	5,5
F – Stavebnictví	4,4	4,6	4,7	4,7	4,7	4,8	5,5	5,7	5,2	4,7	4,7
G – Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	3,6	3,9	4,1	4,2	4,6	4,9	5,7	5,7	5,4	4,7	4,5
H – Doprava a skladování	3,8	4,1	4,2	4,4	4,8	4,9	5,8	6,1	5,6	4,9	4,8
I – Ubytování, stravování a pohostinství	3,8	4,1	4,2	4,2	4,4	4,6	6,5	5,2	5,1	4,5	4,6
J – Informační a komunikační činnosti	1,7	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,5	1,5
K – Peněžnictví a pojišťovnictví	2,4	2,6	2,5	2,5	2,6	2,7	2,7	2,6	2,4	2,1	2,1
L – Činnosti v oblasti nemovitostí	2,2	2,3	2,4	2,3	2,4	2,6	3,1	3,1	3,0	2,6	2,7
M – Profesní, vědecké a technické činnosti	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,5	2,8	2,7	2,5	2,2	2,2
N – Administrativní a podpůrné činnosti	4,6	5,1	5,2	5,2	5,4	5,8	6,8	6,9	6,2	5,4	5,5
O – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	2,7	3,1	3,1	3,1	3,3	3,4	3,9	4,1	4,4	3,7	3,6
P – Vzdělávání	2,4	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	3,3	3,7	4,0	3,4	3,2
Q – Zdravotní a sociální péče	3,6	3,9	4,1	4,1	4,3	4,5	5,9	5,4	5,3	4,7	4,6
R – Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,5	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	3,7	3,4	3,7	3,2	3,2
S – Ostatní činnosti	3,2	3,6	3,8	3,6	3,8	4,0	4,8	4,6	4,5	3,5	3,4

* Údaje za rok 2022 nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.
Zdroj: ČSÚ

Obdobný ukazatel jako průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti, avšak v absolutním vyjádření, představuje **průměrný denní stav dočasně práce neschopných**. Říká, kolik nemocensky pojištěných osob bylo v daném období v průměru denně nepřítomno v práci z důvodu pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz.

Tab. 2.7: Průměrný denní stav dočasně práce neschopných, 2014–2024 (v tis.)

Rok	Celkem	podle pohlaví		Pro nemoc	podle pohlaví		Pro pracovní úrazy	podle pohlaví		Pro ostatní úrazy	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
2014	165,0	75,1	89,9	139,9	58,7	81,2	6,7	4,7	2,0	18,4	11,7	6,7
2015	183,1	83,5	99,6	156,2	66,2	90,0	7,0	4,8	2,2	19,9	12,5	7,4
2016	191,9	87,1	104,8	164,2	69,4	94,8	7,0	4,8	2,2	20,7	12,9	7,8
2017	199,1	90,6	108,5	170,2	72,5	97,7	7,1	4,8	2,3	21,8	13,3	8,5
2018	211,4	96,5	114,9	181,4	77,8	103,7	7,0	4,8	2,3	22,9	14,0	8,9
2019	222,5	101,5	121,0	191,5	82,2	109,3	6,9	4,7	2,3	24,0	14,6	9,4
2020	257,5	118,1	139,4	224,8	98,0	126,9	7,1	4,8	2,2	25,6	15,3	10,3
2021	260,1	121,2	138,9	228,4	101,9	126,4	7,1	4,9	2,2	24,6	14,4	10,2
2022*	249,5	113,4	136,1	217,0	93,7	123,2	6,9	4,6	2,3	25,6	15,0	10,6
2023	218,0	99,0	119,0	185,9	79,9	106,0	6,7	4,4	2,3	25,4	14,6	10,7
2024	214,4	97,6	116,9	182,9	79,0	103,9	6,8	4,5	2,3	24,7	14,1	10,6

* Údaje za rok 2022 (celkem a pro nemoc) nejsou srovnatelné s údaji za ostatní roky.
Zdroj: ČSÚ

V roce 2024 chybělo denně na pracovištích z důvodu dočasné pracovní neschopnosti způsobené nemocí či úrazem 214,4 tisíc nemocensky pojištěných osob. Oproti roku 2019, kdy tato hodnota činila 222,5 tisíc pojištěnců, se jednalo o 3,6% pokles (o 8,1 tisíc osob). Naopak při srovnání s rokem 2014 přibýlo více než 49 tisíc denně dočasně práce neschopných (tj. 30 %). Na tomto nárůstu se podílely především neschopenky zapříčiněné nemocí (o 43 tisíc), o více než třetinu vzrostl i denní počet práce neschopných osob z důvodu mimopracovního úrazu (o 6,3 tisíc). Pro nemoc bylo v roce 2024 průměrně denně v neschopnosti 182,9 tisíc pojištěnců, v důsledku pracovního úrazu a ostatních úrazů poté 6,8 tisíc, resp. 24,7 tisíc nemocensky pojištěných osob. V odvětví Zpracovatelský průmysl chybělo denně z důvodu pracovní neschopnosti 69 tisíc pojištěnců, ve Velkoobchodě a maloobchodě, opravách a údržbě motorových vozidel téměř 28 tisíc osob. Hodnoty jsou nicméně značně ovlivněny velikostí obou odvětví. Vývoj hodnot průměrného denního stavu dočasně práce neschopných v období let 2014–2024 podle příčiny a pohlaví zobrazuje tabulka 2.7.

4.3 Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti

Zatímco doposud se analýza týkala **nově hlášených případů** dočasné pracovní neschopnosti (kapitola 4.2), které ČSÚ zpracovává z evidence ČSSZ, jiný pohled na problematiku pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz poskytují data o **ukončených případech pracovní neschopnosti** publikovaná ČSSZ. Rozdíly v počtech nově hlášených a ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti jsou dány odlišnou metodikou sběru dat. Vývojové trendy obou ukazatelů jsou však konzistentní.

Na rozdíl od statistik nově hlášených případů, ČSSZ publikuje údaje z hlediska **případů ukončených ve sledovaném roce**. Případy vzniklé na konci roku, které přesahují do roku dalšího, jsou evidovány až ve zpracování dat následujícího roku. Je nutné upozornit, že data týkající se ukončených případů jsou k dispozici v třídění z pohledu pojištěnce, nikoliv zaměstnavatele, jak tomu bylo u nově hlášených případů. ČSSZ třídí data např. podle věku dočasně práce neschopných, krajů místní příslušnosti lékaře či skupin diagnóz.

Ukončené případy pracovní neschopnosti – zahrnují veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob ukončenou v daném roce. Nezahrnuje onemocnění a úrazy, u nichž pracovní neschopnost přesahovala do dalšího roku/období, ani ty případy, kdy nebylo vystaveno „Rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“.

ČSSZ za rok 2024 evidovala 2 435 tisíc ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti, což je o 33 % více než v roce 2019 (před vypuknutím koronavirové pandemie). Nejvyšší nárůst počtu ukončených případů mezi lety 2019 a 2024 zaznamenala Praha (o 61 %) a Jihomoravský kraj (o 42 %).

Tab. 3.1: Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti podle krajů Česka, 2019, 2021, 2024

Kraj Česka	Počet ukončených případů DPN (tis.)			Počet prostonaných dnů (tis.)			Průměrná délka trvání 1 případu DPN ve dnech		
	2019	2021	2024	2019	2021	2024	2019	2021	2024
ČR celkem	1 832,4	2 718,0	2 435,4	75 058,7	93 699,2	76 013,6	41,0	34,5	31,2
Hl. m. Praha	198,1	294,8	318,2	6 161,0	8 637,3	7 487,9	31,1	29,3	23,5
Středočeský kraj	219,5	304,4	281,1	8 152,9	9 633,1	7 745,5	37,2	31,6	27,6
Jihočeský kraj	117,3	170,3	146,4	5 060,8	6 069,7	4 857,1	43,2	35,6	33,2
Plzeňský kraj	120,2	170,3	155,9	4 645,1	5 713,5	4 591,4	38,6	33,5	29,5
Karlovarský kraj	49,4	65,2	61,8	1 891,6	2 258,1	1 895,0	38,3	34,6	30,7
Ústecký kraj	146,6	211,4	181,8	5 862,2	7 058,8	5 600,9	40,0	33,4	30,8
Liberecký kraj	89,8	131,3	114,1	3 438,9	4 298,9	3 305,9	38,3	32,7	29,0
Královéhradecký kraj	100,2	158,9	137,3	3 924,4	5 234,9	4 083,2	39,2	32,9	29,7
Pardubický kraj	94,1	147,7	122,1	3 797,2	4 774,0	3 847,0	40,3	32,3	31,5
Kraj Vysočina	92,4	127,2	116,3	4 095,4	4 682,8	3 872,0	44,3	36,8	33,3
Jihomoravský kraj	189,7	295,3	268,8	8 165,9	10 611,7	8 467,0	43,1	35,9	31,5
Olomoucký kraj	107,9	176,4	152,8	4 656,8	6 276,3	5 267,4	43,2	35,6	34,5
Zlínský kraj	101,0	150,2	126,5	4 964,4	6 044,3	4 760,4	49,1	40,2	37,6
Moravskoslezský kraj	206,2	314,5	252,3	10 242,1	12 405,9	10 233,0	49,7	39,5	40,6

Zdroj: ČSSZ

Celková **prostonaná doba** v roce 2024 činila 76 014 tisíc dnů, což je o 955 tisíc dnů více než v roce 2019. Jeden případ dočasné pracovní neschopnosti trval v roce 2024 v průměru 31,2 dní. Nejdelší průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz byla zjištěna v Moravskoslezském a Zlínském kraji, a to konkrétně 40,6 resp. 37,6 dní. Naopak nejkratší průměrné délky trvání jednoho případu vykazují Praha (23,5 dne) a Středočeský kraj (27,5 dne). Více viz tabulka 3.1.

Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti rostla **s věkem** (viz tabulka 3.2), od 14,2 dne ve věkové skupině osob mladších 20 let až po 51 dnů ve věkové skupině 60letých a starších. Toto je způsobeno zejména vyšším zastoupením krátkodobých případů pracovní neschopnosti pro nemoci dýchací soustavy v mladším věku, a naopak nárůstem dlouhodobých případů pracovní neschopnosti pro nádorová onemocnění a nemoci oběhové soustavy se zvyšujícím se věkem. Zatímco v roce 2019 trvala průměrná neschopenka žen 43 dnů a mužů 39 dnů, o 5 let později se poměr obrátil a rozdíl snížil. Ženy zůstávaly v pracovní neschopnosti při přepočtu na 1 případ v průměru o 0,4 dne méně než muži. Průměrná doba trvání ukončeného případu pracovní neschopnosti činila u žen 31 dní, u mužů 31,4 dní. Bez ohledu na pohlaví došlo oproti roku 2019 ke zkrácení průměrné délky trvání ukončeného případu o necelých 10 dní. Průměrná délka trvání ukončeného případu pracovní neschopnosti pro 60leté a starší muže klesla o 16,4 dní, u žen o 11,6 dní.

Tab. 3.2: Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti a průměrná délka jejich trvání podle věkových skupin, 2019, 2021, 2024

Věková skupina	Počet ukončených případů DPN (tis.)			Průměrná délka trvání 1 ukončeného případu DPN ve dnech		
	Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy
2019						
Celkem	1 832,4	862,4	970,1	41,0	39,1	42,7
mladší 20 let	25,1	13,8	11,3	17,9	15,7	20,5
20–29 let	398,9	210,1	188,9	25,8	20,9	31,2
30–39 let	397,5	200,4	197,2	33,7	28,7	38,8
40–49 let	469,8	195,8	274,0	42,2	41,7	42,6
50–59 let	411,8	167,0	244,7	54,5	56,9	52,9
60 a více let	129,2	75,3	53,9	66,9	75,2	55,5
2021						
Celkem	2 718,0	1 320,2	1 397,8	34,5	32,7	36,2
mladší 20 let	29,3	16,9	12,4	16,4	15,1	18,2
20–29 let	526,2	289,4	236,8	22,4	18,9	26,7
30–39 let	576,3	308,6	267,7	27,9	24,1	32,2
40–49 let	763,7	329,2	434,5	33,5	32,9	34,0
50–59 let	633,2	269,2	364,0	45,2	45,8	44,7
60 a více let	189,3	106,9	82,5	58,8	63,7	52,5
2024						
Celkem	2 435,4	1 092,8	1 342,6	31,2	31,4	31,0
mladší 20 let	28,7	16,3	12,4	14,2	13,1	15,7
20–29 let	455,2	232,0	223,2	18,5	16,3	20,7
30–39 let	529,7	263,0	266,7	24,0	21,8	26,1
40–49 let	614,1	251,2	362,9	30,7	32,0	29,9
50–59 let	596,7	229,3	367,4	41,6	46,3	38,7
60 a více let	211,1	101,0	110,1	51,0	58,7	43,9

Zdroj: ČSSZ

Statistiky ČSSZ nabízí přehled ukončených případů pracovní neschopnosti **podle diagnóz**, viz tabulka 3.3 a graf 3.1. Přes dvě pětiny (42,6 %) případů pracovní neschopnosti bylo spojeno s **nemocemi dýchací soustavy**. Z této skupiny nemocí jsou neschopenky vystavovány především kvůli akutním infekcím dýchacích cest či chřipkám. Na druhou stranu, onemocnění dýchací soustavy tvořila pouze šestinu z celkového počtu prostonaných dnů (12,6 ze 76 milionů dnů), což je též spojeno s nejkratší průměrnou délkou trvání pracovní neschopnosti ze všech sledovaných skupin diagnóz, a sice 12 dnů na 1 případ.

Tabulka 3.3: Ukončené případy dočasné pracovní neschopnosti podle skupin diagnóz a pohlaví, 2024

Skupiny diagnóz (kapitoly podle MKN-10)	Počet případů DPN (tis.)			Průměrná délka trvání 1 ukončeného případu DPN ve dnech		
	Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy
Celkem	2 435,4	1 092,8	1 342,6	31,2	31,4	31,0
Tuberkulóza	0,1	0,1	0,0	183,0	201,2	136,3
Zhoubné novotvary	16,8	7,3	9,5	170,0	161,1	176,8
Nemoci duševní	59,9	20,8	39,1	78,5	77,1	79,3
Nemoci nervové soustavy	34,3	13,0	21,3	65,9	73,6	61,2
Nemoci oběhové soustavy	53,0	29,1	23,8	67,5	77,7	55,1
hypertenze	14,6	7,5	7,1	41,2	44,6	37,6
ischemická choroba srdeční	6,2	4,8	1,4	106,3	111,6	87,8
cévní nemoci mozku	3,4	2,1	1,3	143,3	147,5	136,5
jiné nemoci oběhové soustavy	28,7	14,7	14,0	63,5	73,3	53,2
Nemoci dýchací soustavy	1 038,7	451,4	587,3	11,9	11,9	11,9
akutní infekce dýchacích cest	910,5	391,6	518,9	11,2	11,1	11,3
chřipka	105,1	48,8	56,3	13,7	13,8	13,6
chronické nemoci dolních dýchacích cest	10,5	4,6	5,9	39,0	41,9	36,8
jiné nemoci dýchacích cest	12,6	6,5	6,2	23,8	26,6	20,7
Nemoci trávicí soustavy	160,5	81,8	78,7	23,0	24,8	21,1
Nemoci kůže	34,1	19,1	15,0	28,2	29,1	27,0
Nemoci pohybové soustavy	375,5	187,6	188,0	60,7	57,4	64,0
nemoci páteře	241,5	121,0	120,5	54,4	51,1	57,7
jiné nemoci pohybové soustavy	134,0	66,6	67,4	72,2	69,0	75,3
Nemoci močové a pohlavní soustavy	83,7	18,9	64,8	28,0	31,4	27,1
Těhotenství, porod, šestinedělí	23,0	X	23,0	89,8	X	89,8
Úrazy, otravy	199,0	120,5	78,5	51,8	50,7	53,6
Nemoci ostatní	356,7	143,3	213,4	22,6	20,3	24,2

Poznámka: X v tabulce značí, že jev není logicky možný.

Zdroj: ČSSZ

Nemoci pohybové soustavy způsobily 15 % pracovních neschopností. Tato onemocnění se vyznačují poměrně dlouhou délkou trvání, v průměru zhruba 61 dní na 1 případ. Počet prostonaných dnů v této kategorii činil 22,8 milionů, dlouhodobě nejvyšší podíl prostonaných dnů ze všech skupin diagnóz (okolo 30 %). V rámci nemocí pohybové soustavy je pracovní neschopnost nejčastěji způsobena nemocemi páteře.

Necelých 15 % všech pracovních neschopností v roce 2024 připadalo na **ostatní nemoci**, mezi které patří také karantény. Oproti minulým letům zde došlo k významnému poklesu. V roce 2022 tvořily ostatní nemoci 41 % všech ukončených případů pracovní neschopnosti. V období let 2015 až 2019, tedy před koronavirovou epidemií, se zastoupení ostatních nemocí jako příčiny pracovní neschopnosti pohybovalo mezi 8 a 10 %.

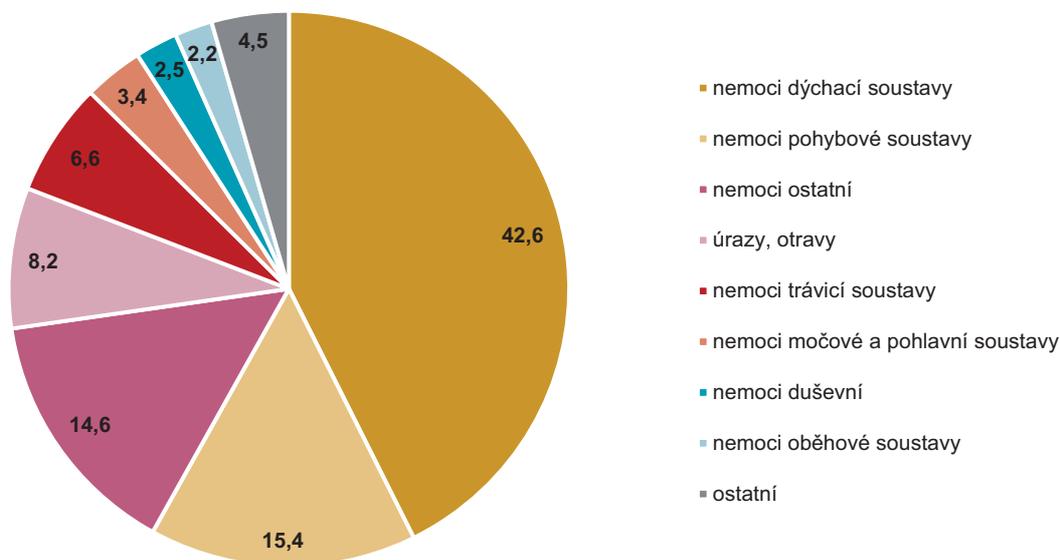

Další relativně častou příčinou pracovní neschopnosti byly **úrazy a otravy**. Na celkovém počtu neschopenek se podílely 8 %. Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti činila v těchto případech 52 dní, celkový počet prostonaných dní pak 10,3 milionu.

Nejvyšší průměrná délka trvání pracovní neschopnosti v roce 2024 byla evidována, při pomnutí téměř se nevyskytující tuberkulózy (95 případů), u **zhoubných novotvarů** (170 dnů). Neschopenka u této skupiny onemocnění trvala v průměru 161 dní u mužů a 177 dní u žen.

V pracovní neschopnosti jsou častěji ženy, v roce 2024 zaznamenaly 1 343 tisíc ukončených případů pracovní neschopnosti, muži 1 099 tisíc. Výraznější rozdíl v pracovní neschopnosti podle pohlaví se objevuje u **nemocí močové a pohlavní soustavy**, kde byl v roce 2024 počet ukončených případů u mužů oproti ženám téměř 3,5krát nižší. **Duševní onemocnění** vedoucí k pracovní neschopnosti v roce 2024 téměř dvakrát častěji postihovaly ženy než muže. Muži byli naopak náchylnější k nemocem oběhové a trávicí soustavy, úrazům a otravám.

Graf 3.1: Struktura ukončených případů dočasné pracovní neschopnosti podle skupin diagnóz, 2024 (v %)

Zdroj: ČSSZ

4.4 Výdaje na dávky nemocenského pojištění

Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které při ztrátě příjmu v případech tzv. krátkodobých sociálních událostí zabezpečuje peněžitými dávkami nemocenského pojištění. Z nemocenského pojištění se poskytuje 6 peněžitých dávek, a to:

- nemocenské,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- ošetřovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- dávka otcovské poporodní péče (tzv. otcovská),
- dlouhodobé ošetřovné.

Výše dávek nemocenského pojištění **závisí** na dosahovaném **výdělku**, **redukčních hranicích** pro redukcí denního vyměřovacího základu, **redukci mezi** jednotlivými redukčními **hranicemi** a na **procentní sazbě** pro jednotlivé dávky.

Všechny dávky nemocenského pojištění vyplácí okresní správa sociálního zabezpečení a hradí se ze státního rozpočtu (z příjmů z pojistného). Dávky nemocenského pojištění se vyplácejí za kalendářní dny.

Nemocenské – je základní peněžitou dávkou systému nemocenského pojištění. Na nemocenské má nárok pojištěnec, který je uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným, a to od 15. kalendářního dne trvání jeho dočasné pracovní neschopnosti do konce dočasné pracovní neschopnosti, maximálně však 380 kalendářních dnů počítaných od vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

Výdaje na dávky nemocenského pojištění (více viz tabulka a graf 4.1) za rok 2024 činily 47,5 mld. Kč, o 2 mld. Kč více než v předchozím roce. **Výdaje** na objemově **nejvýznamnější dávku – nemocenské** – meziročně vzrostly o 2,4 mld. Kč (o 7,5 %) na 34 mld. Kč. V této souvislosti je však třeba mít na paměti, že výše výdajů na nemocenské také souvisí s inflací a růstem mezd, ze kterých se výše nemocenských dávek odvíjí. Výdaje na nemocenské v přepočtu na jednoho pojištěnce v roce 2024 činily 7 147 Kč, o 501 Kč více než před rokem.

Za vysoký nárůst výdajů na dávky nemocenského pojištění mezi roky 2019 a 2020 jsou odpovědné zejména **finanční kompenzace** (v podobě nemocenského a ošetřovného) vyplacené v souvislosti s **onemocněním COVID-19**. Zatímco do roku 2019 činil podíl výdajů za ošetřovné maximálně 5 % celkových výdajů na dávky nemocenského pojištění, v roce 2020 to byla více než pětina. Navýšení nákladů bylo způsobeno jednak vyšším počtem případů, jednak zvýšením částky pro výpočet ošetřovného při epidemii uzákoněné na podzim roku 2020 (tzv. krizové ošetřovné³). Z dosud počítaných 60 % byl podíl zvýšen na 70 %⁴ redukováného denního vyměřovacího základu. Zatímco dříve bylo možné čerpat ošetřovné maximálně 9 dnů, při uzavření školních a dětských zařízení trvala podpůrná doba po celou dobu mimořádných vládních opatření. Náklady na ošetřovné za rok 2020 představovaly 11 442 milionů Kč, o rok později 5 664 milionů Kč. Pokles výdajů na ošetřovné pokračoval i v dalších letech a v roce 2024 prostředky na ošetřovné dosáhly hodnoty 2 453 milionů Kč., neboli opět okolo 5 % z celkových výdajů na dávky nemocenského pojištění, stejný podíl jako do roku 2019.

Tab. 4.1: Výdaje na dávky nemocenského pojištění, 2014–2024 (v mld. Kč)

Druh dávky	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celkem	22,08	24,11	26,28	28,32	33,97	38,89	55,21	51,47	47,63	45,45	47,54
nemocenské	13,88	15,43	16,99	18,29	22,68	26,67	32,77	34,04	32,75	31,68	34,05
ošetřovné	0,85	1,06	1,18	1,40	1,63	1,73	11,44	5,66	2,83	2,46	2,45
peněžitá pomoc v mateřství	7,33	7,61	8,11	8,62	9,40	10,10	10,58	11,32	11,23	10,50	10,21
vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	0,009	0,009	0,009	0,008	0,009	0,009	0,007	0,006	0,008	0,007	0,006
otcovská poporodní péče ¹⁾	–	–	–	–	0,221	0,273	0,269	0,291	0,601	0,580	0,575
dlouhodobé ošetřovné ²⁾	–	–	–	–	0,032	0,110	0,138	0,157	0,207	0,220	0,252

¹⁾ Zavedení dávky otcovské poporodní péče, tzv. „otcovská“ – účinnost od 1. února 2018.

²⁾ Zavedení dávky dlouhodobé ošetřovné – účinnost od 1. června 2018.

Poznámka: – pomlčka značí, že se jev nevyskytoval.

Zdroj: ČSSZ

Ke značnému zvýšení výdajů však došlo i v roce 2018. V roce 2017 bylo totiž **přijato několik významných legislativních opatření** v oblasti nemocenského pojištění, s **účinností od roku 2018**, která zásadním způsobem ovlivnila jeho finanční bilanci. Jednalo se o **zvýšení nemocenského od 31. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti** nebo karantény z 60 % na 66 % redukováného denního vyměřovacího základu a od **61. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti** nebo karantény z 60 % na 72 % redukováného denního vyměřovacího základu s účinností od 1. ledna 2018. Kromě toho, ovšem s jen nepatrným vlivem na celkovou výši výdajů nemocenského pojištění, byl rozšířen okruh dávek poskytovaných z nemocenského pojištění o novou dávku otcovské poporodní péče (tzv. „otcovská“) s účinností od 1. února 2018 a dávku dlouhodobého ošetřovného s účinností od 1. června 2018. V tabulce 4.1 je patrné zvýšení výdajů za otcovskou poporodní péči od roku 2022. Do té doby byla vyplácena po dobu 1 týdne, v roce 2022 došlo k prodloužení na 2 týdny.

³ Platilo do 28. 2. 2022.

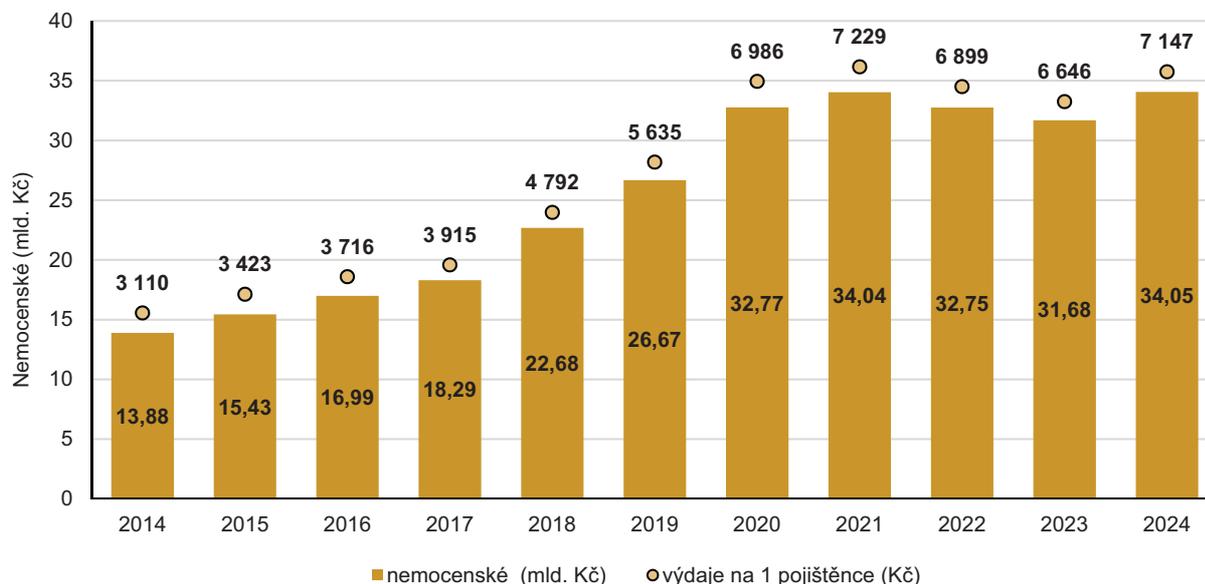
⁴ Na jaře 2021 se podíl zvýšil na 80 %.

Od roku 2014 výdaje na nemocenské až do roku 2021 nepřetržitě rostly. O rok později nastal mírný pokles, který pokračoval i v následujícím roce. Oproti roku 2019, tj. období před pandemií, se však výdaje v roce 2024 zvýšily o 7,4 miliard Kč, téměř o pětinu. Za uplynulou dekádu výdaje vzrostly o 20 mld. Kč (o 145 %).

Podrobnější informace k výdajům na nemocenské a dalším dávkám, které jsou poskytovány ze systému nemocenského pojištění, jsou k dispozici na internetových stránkách MPSV ve veřejně dostupné publikaci [Analýza vývoje nemocenského pojištění](#).

Graf 4.1: Výdaje na nemocenské v mld. Kč a v přepočtu na 1 pojištěnce, 2014–2024

Zdroj: ČSSZ

4.5 Pracovní úrazy

V oblasti pracovní úrazovosti ukládá česká i evropská legislativa zaměstnavatelům řadu povinností souvisejících s evidencí, hlášením a objasněním příčin a okolností vzniku každého pracovního úrazu.

Pracovní úraz – pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (viz § 271k odst. 1 až 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Smrtelný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.

Závažný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance déle než 5 dnů.

Pracovní úraz s pracovní neschopností delší než 3 dny – ukazatel zahrnuje případy pracovních úrazů, které měly za následek dočasnou pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny. Do těchto tří dnů se nezapočítává den, ve kterém k úrazu došlo.

Ohlášení pracovního úrazu místně příslušnému Oblastnímu inspektorátu práce (OIP) podléhá smrtelný pracovní úraz a pracovní úraz s hospitalizací delší než 5 dnů (tzv. závažný pracovní úraz) nebo lze-li vzhledem k povaze zranění takovou dobu hospitalizace předpokládat. Vyhotovit záznam o úrazu (včetně případného hlášení změn) a zaslat jej na místně příslušný OIP je zaměstnavatel povinen i u pracovního úrazu s pracovní neschopností delší než 3 dny. V závislosti na druhu a okolnostech vzniku pracovního úrazu se pracovní úraz ohlašuje a záznam o něm se zasílá ještě na další stanovené orgány a instituce. Evidenci všech úrazů, tedy i takových, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo jimi byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny, je zaměstnavatel povinen vést v knize úrazů.

V roce 2020 se i vlivem uzavření některých podniků a větší míry práce z domova událo nejméně pracovních úrazů za posledních 10 let. Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz po propadu v roce 2020 vzrostl ze 41 358 případů na 44 933 případů v roce 2021 (tj. o 8 %) a vrátil se tak na hodnoty z období před pandemií. Od té doby se počet mírně snižoval na 43 815 pracovních úrazů s pracovní neschopností v roce 2024. Z tohoto celkového počtu případů bylo 42 756 (98 %) **pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny** (tedy těch, které podléhají povinnosti vyhotovit záznam o úrazu a zaslat jej OIP).

V pracovní úrazovosti je dlouhodobě patrný rozdíl mezi **pohlavími**, muži zde výrazně dominují, viz tabulka 5.1. Z celkového počtu pracovních úrazů tvořili muži v roce 2024 dvě třetiny (65,5 %), což je **dáno především odlišnou strukturou zaměstnanosti žen a mužů**. V odvětvích rizikovějších na výskyt pracovních úrazů jako je například Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování či Zemědělství, lesnictví, rybnářství mezi zaměstnanými převládají muži.

Ještě výraznějšího rozdílu hodnot mezi pohlavími bylo dosaženo v případě **smrtelných pracovních úrazů**. V roce 2024 se z celkových 70 smrtelných pracovních úrazů 65 přihodilo mužům. Oproti předchozímu roku se událo o 7 smrtelných pracovních úrazů méně, resp. o 61 méně než v roce 2015, kdy došlo k nejvíce smrtelným pracovním úrazům za posledních 10 let. Rovněž se snížil počet **závažných pracovních úrazů**, které si vyžádaly alespoň 5denní hospitalizaci. Zatímco v roce 2014 se jejich počet blížil 1 400, v roce 2024 bylo zaznamenáno téměř o polovinu (46 %) závažných pracovních úrazů méně, konkrétně 746 (z toho 595 u mužů). Je možné předpokládat souvislost s preferováním ambulantní léčby (tam, kde to povaha úrazu dovolí) před dlouhodobou hospitalizací.

Tab. 5.1: Pracovní úrazy podle pohlaví, 2014–2024

Rok	Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností			Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny			Počet závažných pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů			Počet smrtelných pracovních úrazů		
	Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví		Celkem	podle pohlaví	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
2014	45 058	31 737	13 321	44 301	31 188	13 113	1 394	1 130	264	117	115	2
2015	46 331	32 117	14 214	45 621	31 605	14 016	1 311	1 087	224	131	120	11
2016	47 379	32 592	14 787	46 713	32 102	14 611	1 315	1 088	227	104	101	3
2017	47 491	32 575	14 916	46 870	32 120	14 750	1 146	964	182	95	91	4
2018	46 223	31 340	14 883	45 666	30 947	14 719	1 148	933	215	123	117	6
2019	44 552	30 068	14 484	43 959	29 663	14 296	1 007	820	187	92	87	5
2020	41 358	28 681	12 677	40 569	28 104	12 465	830	693	137	108	105	3
2021	44 933	31 115	13 818	43 980	30 411	13 569	788	652	136	88	82	6
2022	44 608	29 904	14 704	43 561	29 140	14 421	797	640	157	88	83	5
2023	43 476	28 549	14 927	42 500	27 873	14 627	732	585	147	78	74	4
2024	43 815	28 697	15 118	42 756	27 964	14 792	746	595	151	70	65	5

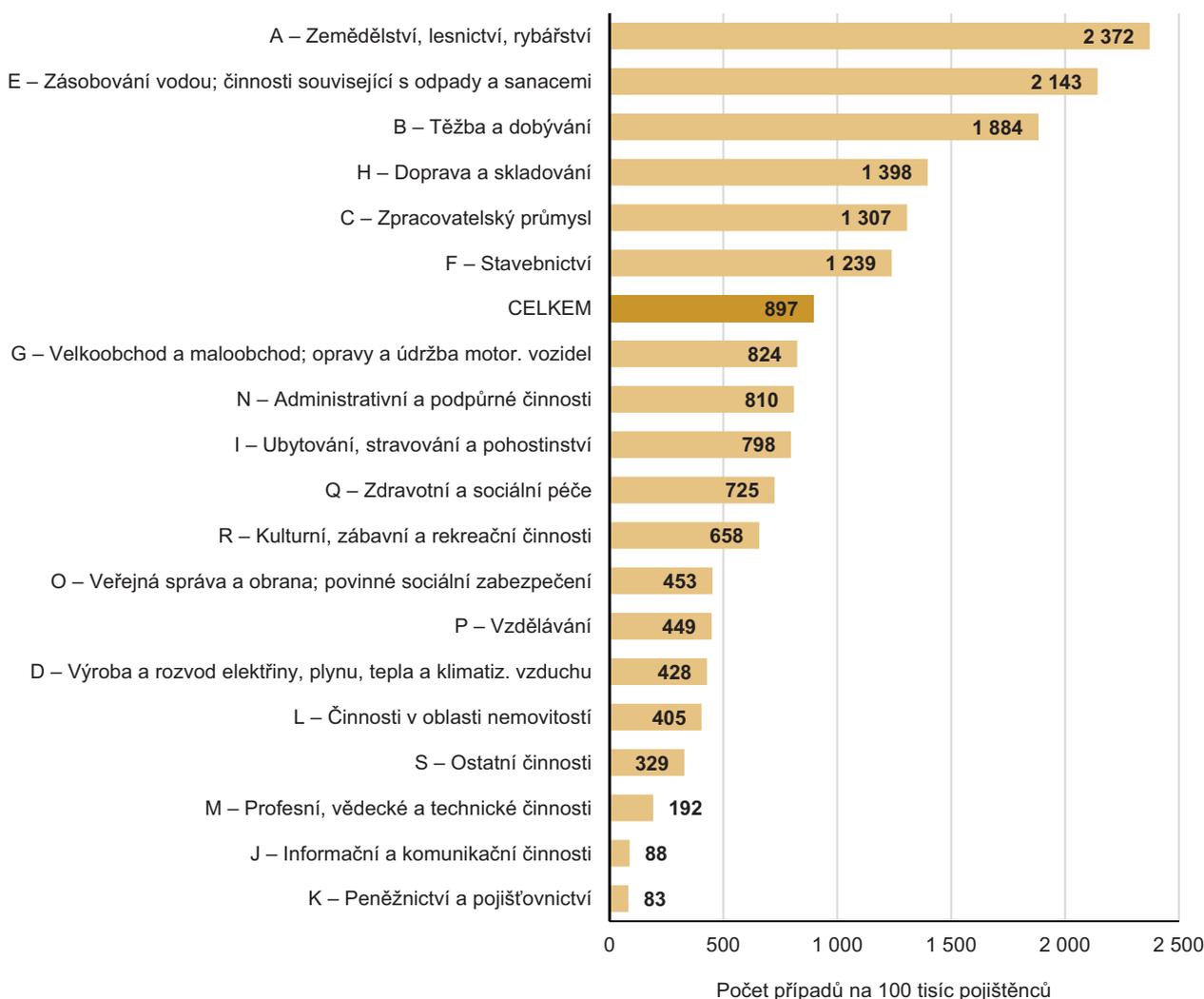
Zdroj: ČSÚ, SÚIP

Nejvíce pracovních úrazů s dočasnou **pracovní neschopností delší než 3 dny** v roce 2024 zaznamenal **Zpracovatelský průmysl** (14 990 případů), následovaný odvětvími Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (5 031) a Doprava a skladování (4 127). Pokud však zohledníme zaměstnanost v jednotlivých odvětvích a míru zastoupení jednotlivých sekcí, je vhodné použít **relativní ukazatel** vztažený na 100 tisíc pojištěnců. Po této úpravě se následně **nejrizikovějšími** odvětvími stávají **Zemědělství, lesnictví, rybnářství** (2 372 pracovních úrazů na 100 tisíc pojištěnců), Zásobování vodou, činnosti související s odpady a sanacemi (2 143) a Těžba a dobývání (1 884). Průměrně na 100 tisíc nemocensky pojištěných připadalo 897 pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny. Mezi nejméně riziková odvětví se řadilo Peněžnictví a pojišťovnictví s 83 a Informační a komunikační činnosti s 88 pracovními úrazy, které si vyžádaly minimálně 3denní pracovní neschopnost, v přepočtu na 100 tisíc pojištěnců. Podrobněji viz graf 5.1.

Z pohledu **velikosti podniku** se v roce 2024 nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností přesahující 3 dny uskutečnilo v podnicích se 100–249 zaměstnanci (1 154 případů neschopnosti v přepočtu na 100 tisíc pojištěnců). Na druhém místě se s mírným odstupem umístily s hodnotou 1 114 pracovních úrazů podniky o velikosti 50–99 zaměstnanců. Naproti tomu u OSVČ bylo evidováno pouze 289 případů pracovních úrazů v přepočtu na 100 tisíc pojištěnců.

Graf 5.1: Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 dny v přepočtu na 100 tisíc pojištěnců podle odvětví (sekce CZ-NACE), 2024

Zdroj: ČSÚ

4.6 Evropská statistika pracovních úrazů (ESAW)

Evropská statistika pracovních úrazů – systém **ESAW** (European Statistics on Accidents at Work) – umožňuje sledovat pracovní úrazovost na základě jednotné metodiky připravené Eurostatem. Hlavním cílem je **snižit** jak **výskyt pracovních úrazů**, tak dopady s nimi spojené (sociální problémy, ekonomické ztráty). Projekt ESAW na evropské úrovni svými výsledky významnou měrou přispívá k hlavnímu cíli statistiky pracovních úrazů, tj. k **vytvoření** dostatečného **objemu údajů** o pracovní úrazovosti, na jejichž základě je zvyšována bezpečnost a ochrana zdraví při práci prostřednictvím účinných opatření, umožňujících aktivním způsobem předcházet pracovním úrazům, a tak snižovat jejich počet.

Rámcová směrnice 89/391/EHS týkající se opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci zavedla povinnost pro zaměstnavatele vést seznam pracovních úrazů, které měly za následek pracovní neschopnost delší než 3 pracovní dny, a vypracovávat v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi zprávy o pracovních úrazech, které utrpěli jeho zaměstnanci. Na tomto základě byl v roce 1990 zahájen projekt evropské statistiky pracovních úrazů s cílem harmonizovat údaje o všech pracovních

úrazech, které měly za následek delší než třídní pracovní neschopnost. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1338/2008 ze dne 16. prosince 2008 o statistice Společenství v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stanovuje povinnost poskytovat statistiky pracovních úrazů Komisi (Eurostatu).

V České republice byl rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí zpracováním Zprávy o pracovní úrazovosti v České republice a správou databáze statistických údajů o pracovních úrazech ve formátu ESAW k zaslání do Eurostatu pověřen **Státní úřad inspekce práce**. Státní úřad inspekce práce (SÚIP) v této oblasti úzce spolupracuje s Českým báňským úřadem (ČBÚ) a ČSÚ.

Statistiky se Eurostatu poskytují **každoročně** a předkládají se nejpozději 18 měsíců po skončení referenčního roku. Eurostat zveřejňuje na svých webových stránkách výsledky zpracování dat za členské země EU, a to podle závažnosti pracovního úrazu, samostatně za smrtelné pracovní úrazy a za ostatní pracovní úrazy, které mají za následek pracovní neschopnost delší než 3 dny. K dispozici jsou dva základní ukazatele, jmenovitě absolutní ukazatel počtu pracovních úrazů a relativní ukazatel ve formě standardizované míry výskytu. Data jsou tříděna podle pohlaví, věku, zaměstnání pojištěnce, ekonomické činnosti zaměstnavatele a dalších kritérií⁵.

Pro mezinárodní srovnání za členské státy EU byl v této publikaci použit relativní ukazatel – **standardizovaná míra výskytu pracovních úrazů** na 100 tisíc zaměstnaných osob, který je pro srovnání zemí různé velikosti vhodnějším ukazatelem než absolutní počet pracovních úrazů. Navíc ošetřuje problém rozdílné odvětvové struktury v jednotlivých zemích. Pro zachycení vývoje míry úrazovosti v členských státech EU byly využity údaje za roky 2012–2022.

Je však nutné upozornit na skutečnost, že vnitrostátní legislativa nebo zvyklosti v oblasti pracovní úrazovosti se mohou v jednotlivých zemích poměrně značně lišit, a tak i data předávaná do Eurostatu, přes veškerou snahu statistiků o harmonizaci a standardizaci, nemusí být zcela srovnatelná.

Míra výskytu (četnost) – ukazatel vyjadřuje počet pracovních úrazů na 100 tisíc zaměstnaných osob. Samostatné míry výskytu se počítají u smrtelných pracovních úrazů a pracovních úrazů, které mají za následek pracovní neschopnost delší než 3 dny.

Způsob výpočtu:

$$\text{Míra výskytu} = \frac{\text{počet úrazů (smrtelných nebo ostatních)}}{\text{počet zaměstnaných osob ve sledované populaci}} \times 100\,000$$

Standardizovaná míra výskytu – standardizovaný počet pracovních úrazů na 100 tisíc zaměstnaných osob. Standardizace spočívá v použití stejné (standardizované) váhy v každém odvětví v každé zemi, jako je celková v rámci EU („standardizovaná“ míra úrazovosti). Použití standardizovaného ukazatele řeší problém častějšího výskytu pracovních úrazů v některých zaměstnáních v závislosti na vyšším podílu vysoce rizikových odvětví v průmyslové struktuře země. Standardizovaná míra výskytu pokrývá sekce A a C–N klasifikace NACE, sekce B a O–U nejsou do statistiky zahrnuty.

V případě standardizované míry **pracovní neschopnost delší než 3 dny** se Česko s počtem 763 pracovních úrazů na 100 tisíc zaměstnaných osob v roce 2022 řadilo na **15. místo** v rámci **EU27**, o jedno místo výše než v předcházejících dvou letech. Na prvních místech žebříčku zemí se dlouhodobě umísťuje Portugalsko, Francie a Španělsko (v průběhu let v různém pořadí). V roce 2022 přesahovala v těchto zemích standardizovaná míra pracovní neschopnost delší než 3 dny hodnotu 2 700 pracovních úrazů na 100 tisíc zaměstnaných osob, přičemž jen v Portugalsku to bylo 3 160 úrazů. S odstupem následovalo Německo (1748), Dánsko a Lucembursko (obě 1740). Průměr za státy EU27 činil 1 551 pracovních úrazů s minimálně 3denní pracovní neschopností na 100 tisíc zaměstnaných osob. Nejnižší míra pracovní úrazovosti (pod hranici 300 pracovních úrazů) byla v roce 2022 vykázána v Lotyšsku, Řecku, Bulharsku a Rumunsku. Rumunsko na 100 000 zaměstnaných ohlásilo pouze 58 pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny. Více viz graf 6.1.

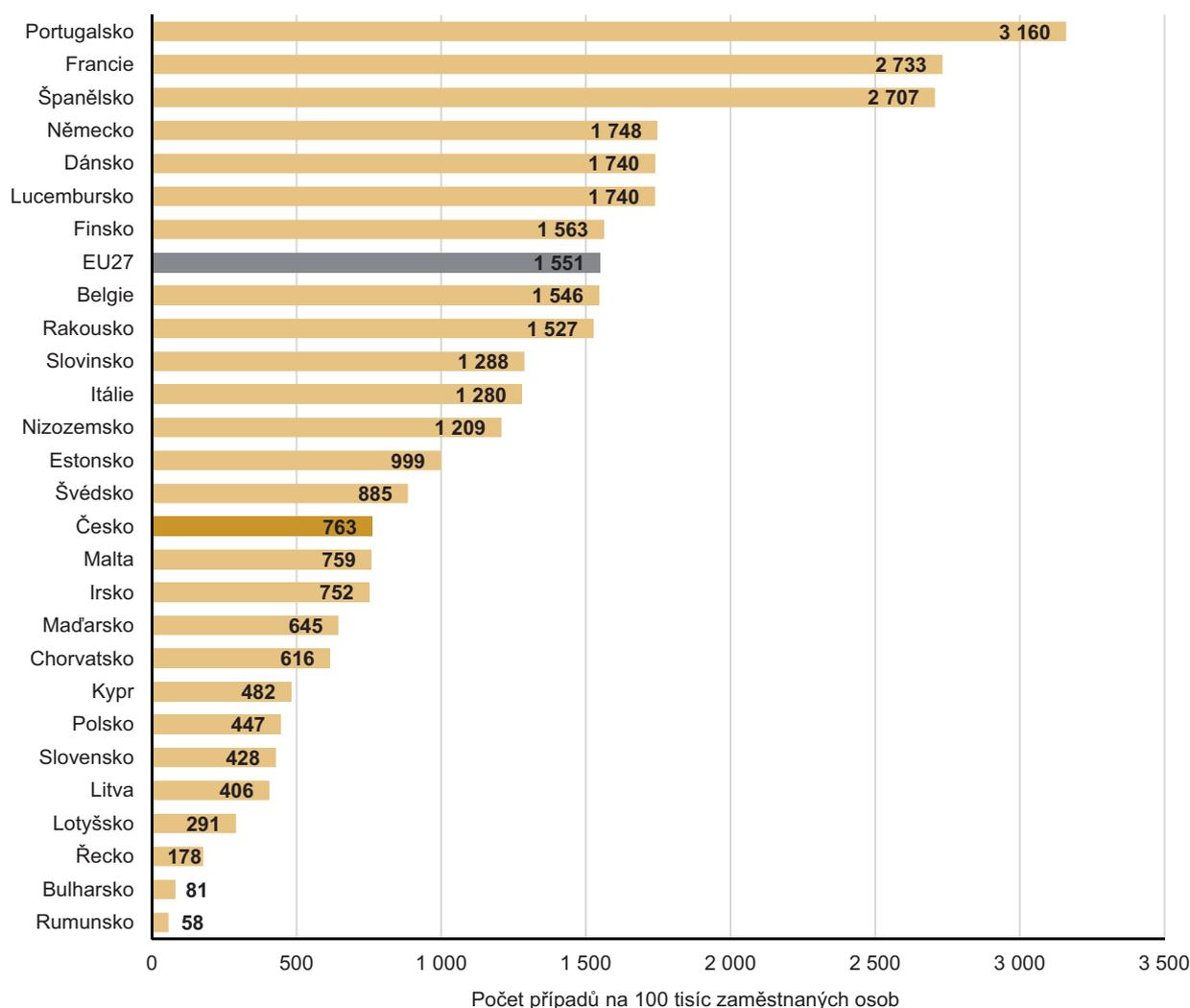
⁵ Poslední dostupná data s mezinárodním srovnáním za členské státy EU27 byla v době zpracování této publikace za rok 2022. Jejich zdrojem je databáze Eurostatu: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/health/database>.

Podle informací Eurostatu je v zemích s nejvyšší mírou výskytu pracovních úrazů (Francie, Portugalsko, Španělsko) zaveden systém hlášení úrazů na základě pojištění. Osoba postižená úrazem obdrží při nahlášení úrazu významnou peněžní kompenzaci od pojišťovny. V zemích východní Evropy pracovní úrazovost nejčastěji spadá do systému sociálního zabezpečení. Z těchto zemí jedině Slovinsko a Estonsko vykázalo více než 999 pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 000 zaměstnaných osob. Dlouhodobě nejnižší míra v Rumunsku a Bulharsku, navíc s velkým odstupem za ostatními státy, patrně do značné míry odráží vysoký podíl nenahlášených pracovních úrazů.

Data za rok 2022 zastupují třetí ročník dat ze statistiky ESAW mapující období poznamenané pandemií COVIDu-19. Ve srovnání s rokem 2020 došlo v řadě států k nárůstu standardizované míry výskytu pracovních úrazů na 100 tisíc zaměstnaných. Nejvíce v Portugalsku (+347), Španělsku (+323), Itálii (+244) či Irsku (+218). Naopak k nevýraznějšímu poklesu míry výskytu pracovních úrazů došlo v Dánsku (-162) a Finsku (-100). Je však potřeba dodat, že míra rozšíření nemoci COVID-19 a s ní související opatření, která měla dopad i na pracovní úrazovost, se lišila napříč zeměmi. Podrobněji viz tabulka 6.1.

Graf 6.1: Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny v zemích EU (standardizovaná míra výskytu na 100 tisíc zaměstnaných osob), 2022

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Tab. 6.1: Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny v zemích EU (standardizovaná míra výskytu na 100 tisíc zaměstnaných osob), 2012–2022

Členské státy EU	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EU27	1 862,4	1 815,8	1 768,5	1 821,2	1 821,4	1 737,5	1 791,5	1 743,0	1 470,3	1 627,2	1 550,7
Belgie	2 197,3	2 147,3	1 724,4	1 940,0	1 978,5	2 012,2	1 876,8	1 770,7	1 503,3	1 580,7	1 545,5
Bulharsko	84,9	79,7	82,5	83,2	76,3	82,5	78,3	82,5	76,8	80,5	81,5
Česko	941,4	896,1	907,0	968,0	934,6	929,9	961,7	875,0	719,8	807,6	762,9
Dánsko	2 177,9	2 094,2	1 983,1	1 793,7	1 820,0	1 689,8	1 777,7	1 719,4	1 902,2	2 070,1	1 740,2
Estonsko	1 005,5	1 095,4	1 137,9	1 226,4	1 225,7	1 136,8	1 053,5	1 186,9	1 032,2	1 085,4	999,0
Finsko	2 166,1	2 229,8	2 083,2	1 967,1	1 887,2	1 967,7	1 903,1	1 812,4	1 663,4	1 653,7	1 563,3
Francie	3 047,9	3 163,5	3 385,7	3 498,0	3 415,4	3 374,8	3 436,8	3 332,5	2 607,4	3 364,3	2 732,8
Chorvatsko	835,9	867,9	906,5	997,7	969,9	1 049,0	876,7	679,0	564,3	635,6	616,4
Irsko	809,6	1 036,1	1 072,0	920,4	767,0	1 166,8	789,7	530,8	534,2	667,7	752,1
Itálie	1 682,6	1 711,8	1 619,2	1 520,3	1 487,4	1 536,4	1 392,1	1 239,8	1 036,5	1 244,6	1 280,4
Kypr	754,8	571,5	870,7	705,4	822,4	851,7	882,3	841,4	576,3	529,8	481,9
Litva	280,2	259,7	296,7	317,7	336,8	380,2	359,4	453,2	369,0	407,6	406,1
Lotyšsko	194,5	224,5	222,8	252,8	240,1	251,9	285,7	299,4	284,9	317,4	291,0
Lucembursko	2 324,1	2 465,9	2 286,8	2 256,7	2 447,6	2 172,0	2 290,1	2 214,8	1 747,8	1 902,0	1 739,8
Maďarsko	534,4	487,2	549,0	578,1	727,8	669,1	605,0	619,8	639,0	607,0	644,9
Malta	2 008,7	1 888,1	1 863,7	1 681,7	1 504,5	1 098,4	1 212,6	1 171,3	829,3	824,9	759,0
Německo	2 202,5	2 178,4	2 124,2	2 100,7	2 092,9	2 088,7	1 992,2	1 950,5	1 782,2	1 858,9	1 747,8
Nizozemsko	2 663,4	2 278,2	1 393,6	1 251,7	1 318,7	1 506,1	1 440,9	1 338,3	1 139,6	1 164,9	1 208,7
Polsko	607,2	540,8	525,2	638,3	628,1	698,9	558,2	583,4	424,1	464,4	446,7
Portugalsko	3 563,5	3 618,8	3 582,2	3 700,5	3 615,4	3 614,7	3 375,5	3 512,1	2 813,8	3 207,7	3 160,3
Rakousko	1 902,5	1 840,2	1 806,0	1 761,9	1 810,4	1 859,1	1 874,2	1 697,4	1 531,5	1 628,7	1 527,4
Rumunsko	72,5	76,7	74,8	86,2	87,9	94,5	93,2	91,3	80,6	51,8	57,6
Řecko	459,5	447,0	152,1	242,6	245,9	263,4	261,0	205,9	157,0	174,3	177,6
Slovensko	421,2	426,9	414,9	532,1	540,0	551,4	546,8	508,9	433,1	442,8	428,4
Slovinsko	1 787,7	1 594,7	1 627,1	1 671,5	1 570,7	1 694,7	1 584,0	1 560,1	1 339,7	1 376,4	1 288,3
Španělsko	2 889,6	2 909,0	3 220,4	3 165,0	3 229,1	3 327,7	3 291,9	2 955,6	2 383,8	2 656,7	2 706,5
Švédsko	901,4	875,0	759,8	774,3	801,2	792,8	788,6	915,7	841,9	952,5	885,1

Poznámka: šedé podbarvení symbolizuje přerušení v časové řadě.

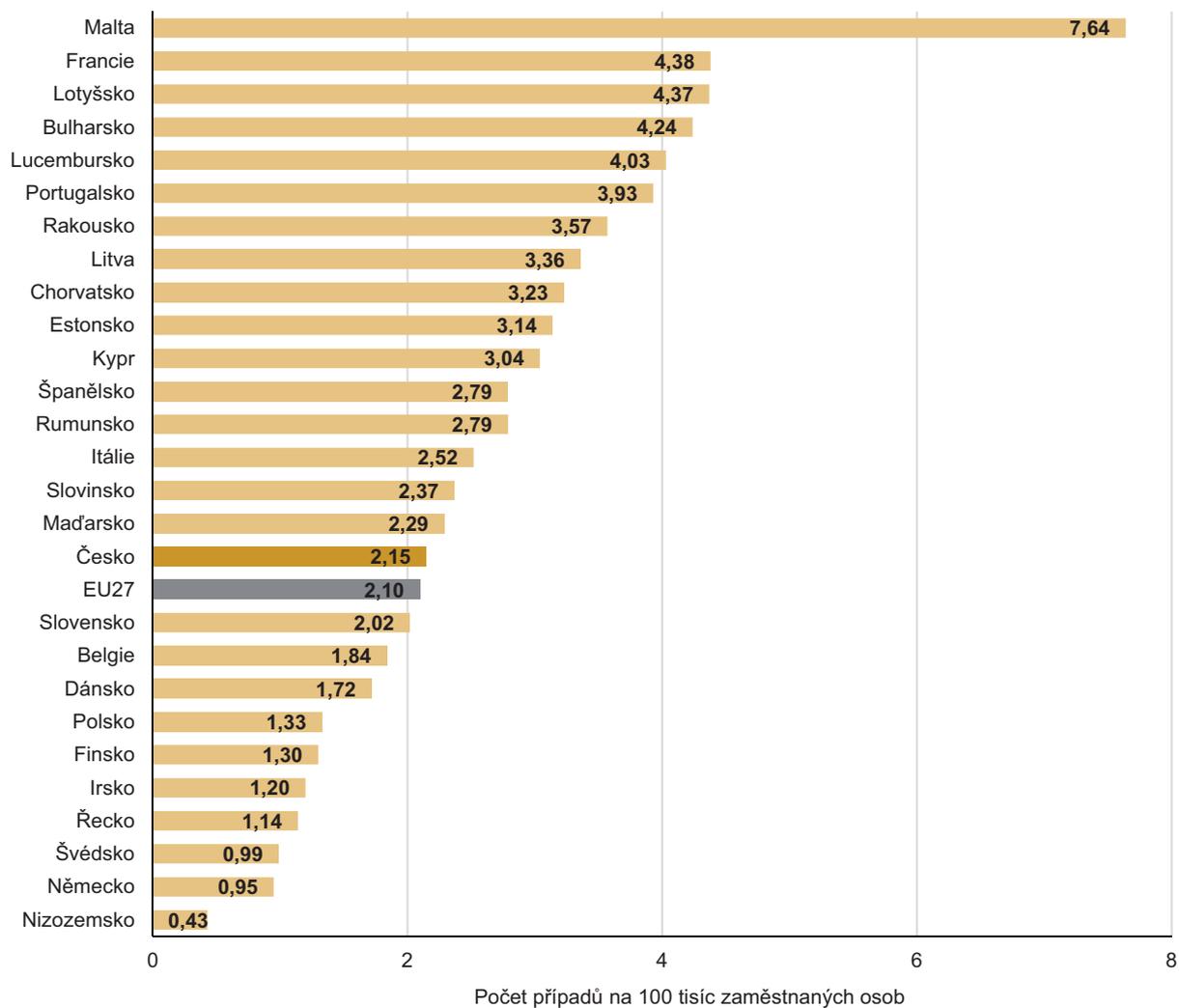
Zdroj: Eurostat (ESAW)

Jak je možné vidět z grafu 6.2, v kategorii **smrtečných pracovních úrazů** se **Česko** s hodnotou 2,15 smrtečných pracovních úrazů na 100 tisíc zaměstnaných osob v roce 2022 řadilo na **17. místo** v rámci **EU27**. V roce 2020 Česku patřila 13. příčka. Zatímco v roce 2016 bylo Česko na úrovni celoevropského průměru, v roce 2022 ho převyšovalo o 0,05 úrazu v přepočtu na 100 tisíc zaměstnaných osob. Nejvyšší míra smrtečné pracovní úrazovosti byla v roce 2022 podle Eurostatu na Maltě (7,64 na 100 tisíc zaměstnaných osob; zde ovšem vlivem velmi malé populace zaměstnaných osob dochází každoročně k velkým výkyvům tohoto ukazatele) a ve Francii (4,38). Naopak nejnižší míra smrtečné pracovní úrazovosti se dlouhodobě udržuje v Nizozemsku (0,43), Německu (0,95), Švédsku (0,99) či Řecku (1,14).

Epidemie onemocnění COVID-19 (respektive opatření proti jejímu šíření) neměla na smrtečné pracovní úrazy tak jednoznačný vliv, jako tomu bylo v případě pracovních úrazů spojených s pracovní neschopností. Rizikovější odvětví s vyšší pravděpodobností výskytu smrtečných pracovních úrazů, zaměstnávající manuálně pracující, neumožňovaly takové zapojení práce z domova jako například administrativní obory. K poklesu míry smrtečné pracovní úrazovosti mezi lety 2020 a 2022 došlo u 13 zemí. Nejvíce konkrétně na Kypru (o 2,1 úrazů na 100 tisíc zaměstnaných osob) a v Irsku (o 1,2). Naopak největší nárůst v tomto období zaznamenala Malta (o 2,9), Lucembursko (o 1,7), Lotyšsko a Francie (shodně o 1,2 smrtečných pracovních úrazů v přepočtu na 100 tisíc zaměstnanců). Vývoj hodnot ve státech Evropské unie mezi lety 2012–2022 je uveden v tabulce 6.2.

Graf 6.2: Smrtelné pracovní úrazy v zemích EU (standardizovaná míra výskytu na 100 tisíc zaměstnaných osob), 2022

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Tab. 6.2: Smrtelné pracovní úrazy v zemích EU (standardizovaná míra výskytu na 100 tisíc zaměstnaných osob), 2012–2022

Členské státy EU	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
EU27	2,7	2,4	2,5	2,7	2,4	2,2	2,2	1,9	2,1	2,3	2,1
Belgie	2,1	3,1	1,7	3,5	2,2	2,4	2,7	1,7	2,1	2,1	1,8
Bulharsko	4,7	3,7	5,4	4,3	3,7	4,2	3,8	3,6	4,5	3,5	4,2
Česko	3,0	2,7	2,6	3,4	2,2	2,3	2,8	1,9	2,5	2,0	2,2
Dánsko	3,0	2,3	1,9	1,4	1,9	1,4	1,9	1,1	2,0	2,0	1,7
Estonsko	1,9	3,5	2,2	2,5	4,6	1,2	1,9	2,3	2,1	2,5	3,1
Finsko	1,9	1,2	1,7	1,8	1,6	1,8	1,3	1,2	1,3	1,0	1,3
Francie	3,5	3,7	3,7	4,0	4,1	3,8	3,7	4,4	3,2	4,5	4,4
Chorvatsko	4,6	2,4	2,3	2,6	2,9	2,9	3,3	2,3	3,1	2,4	3,2
Irsko	3,4	2,7	3,1	2,8	2,7	2,2	2,0	1,4	2,4	2,1	1,2
Itálie	2,9	3,0	3,0	3,1	2,6	2,6	2,7	2,0	3,0	3,2	2,5
Kypr	3,9	3,7	2,6	1,5	2,7	0,9	5,0	3,9	5,1	2,1	3,0
Litva	6,3	5,0	5,6	4,2	4,4	3,8	3,9	3,2	3,8	5,5	3,4
Lotyšsko	5,3	4,5	6,0	4,2	5,5	2,9	4,7	3,0	3,2	4,7	4,4
Lucembursko	5,2	1,6	3,7	4,4	10,3	2,6	6,4	3,2	2,3	3,1	4,0
Maďarsko	2,0	1,8	2,9	2,9	2,7	2,6	2,4	2,3	2,2	2,5	2,3
Malta	7,6	4,7	4,6	3,4	3,9	0,5	2,2	1,5	4,7	5,0	7,6
Německo	1,5	1,3	1,4	1,3	1,1	1,2	1,0	0,8	1,0	1,1	1,0
Nizozemsko	0,7	0,8	1,0	0,8	0,7	0,8	0,9	0,7	0,5	0,4	0,4
Polsko	2,6	1,9	1,9	2,7	2,0	2,1	1,7	1,2	1,5	1,8	1,3
Portugalsko	4,8	4,5	4,7	4,6	4,0	4,1	2,7	2,4	3,6	3,9	3,9
Rakousko	4,4	4,2	4,0	4,2	3,2	3,3	4,3	2,0	2,9	3,4	3,6
Rumunsko	7,6	6,9	7,1	7,4	6,1	6,1	5,3	3,9	4,0	3,8	2,8
Řecko	1,3	1,2	1,2	2,4	2,0	2,7	2,9	1,6	1,4	1,1	1,1
Slovensko	3,1	3,3	2,3	3,6	2,7	2,8	2,6	1,4	2,2	2,1	2,0
Slovinsko	3,2	3,0	4,0	3,5	2,2	2,8	2,1	1,8	2,8	1,9	2,4
Španělsko	3,0	2,7	3,1	3,5	2,9	3,0	2,8	2,2	2,8	2,5	2,8
Švédsko	1,4	1,2	1,5	1,2	1,2	1,7	1,7	0,9	0,8	1,1	1,0

Poznámka: šedé podbarvení symbolizuje přerušení v časové řadě.

Zdroj: Eurostat (ESAW)

4.7 Závěrečné shrnutí

- V roce 2024 bylo v Česku **nemocensky pojištěno** celkem **4 765 tisíc osob**, téměř stejně jako před rokem. Meziročně nejvýrazněji vzrostl počet pojištěných osob v odvětvích **Vzdělávání** (o 37 tisíc, tj. 8,8 %) a **Zdravotní a sociální péče** (o 16,5 tisíce, tj. 3,8 %).
- Stejně jako loni bylo v roce 2024 mezi pojištěnci více žen (50,9 %) než mužů (49,1 %). V roce 2024 bylo nemocensky pojištěných 2 424 tisíc žen a 2 341 tisíc mužů. Meziročně vzrostl počet pojištěných žen o 11 tisíc (v relativním vyjádření o 0,45 %), počet mužů poklesl o 13 tisíc (0,55 %).
- V roce 2024 bylo nahlášeno celkem **2 476 tisíc případů dočasné pracovní neschopnosti**. Ve srovnání s rokem 2019 (tedy obdobím před pandemií) přibylo 561 tisíc případů. **Ženy** nahlásily 1 362 tisíc neschopenek, zatímco **muži** o něco **méně**, a sice 1 114 tisíc pracovních neschopností.
- Srovnáme-li současný stav s obdobím před pandemií (rokem 2019), počet **neschopenek pro nemoc** se zvýšil o 32,5 %. **U mužů** vzrostl o 28 % (o 214 tisíc), **u žen** o 36 % (o 341 tisíc). Celkem bylo v roce 2024 nahlášeno 2 267 tisíc případů pracovní neschopnosti pro nemoc.
- Pro **pracovní úraz** bylo vystaveno 44 tisíc neschopenek, tj. o 339 méně než v roce 2023.
- V roce 2024 **na 100 pojištěnců** připadalo 52 nově hlášených **případů** dočasné **pracovní neschopnosti**, o 11,5 případů více než v roce 2019. Tento ukazatel oproti době před pandemií (2019) vzrostl ve všech odvětvových sekcích (CZ-NACE). Nejvíce v oblasti **Vzdělávání**, a to o 20,6 případů na 100 pojištěnců, tedy o 57 %.
- Celkově strávili pojištěnci v roce 2024 v **pracovní neschopnosti 78 482 tisíc dnů**, o jedno procento méně než v roce 2019.
- Zatímco během období epidemie COVID-19 se průměrná délka trvání jednoho případu pracovní neschopnosti snižovala (z důvodu velkého množství krátkodobých pracovních neschopností pro nemoc, tedy vč. karantén), v roce 2024 došlo v průměru k prodloužení neschopenky. **Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti** meziročně vzrostla z 31,4 dne v roce 2023 na 31,7 dne o rok později. Oproti roku 2019 klesla o 10,7 dnů.
- **Ženy** strávily v pracovní neschopnosti v roce 2024 v průměru na 1 případ 31,4 dní, muži 32,1 dní. Ženám se meziročně prodloužila průměrná délka pobytu v pracovní neschopnosti o 0,4 dne, mužům o 0,2 dne.
- Nejvyšší průměrnou délku trvání dočasné pracovní neschopnosti vykazovaly v roce 2024 sekce **Zemědělství, lesnictví, rybářství** (45,1 dnů), **Stavebnictví** (42,2) a **Těžba a dobývání** (40,7). Nejkratší naopak sekce **Informační a komunikační činnosti** (18,1) a **Vzdělávání** (20,9).
- **Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti** v roce 2024 dosáhlo hodnoty 4,5. V případě mužů činila hodnota 4,2 %, u žen 4,8 %. Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti se oproti roku 2019 snížilo o 0,2 p. b.
- Během roku 2024 v Česku kvůli dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz **denně chybělo na pracovištích 214,4 tisíc nemocensky pojištěných osob**, což bylo ve srovnání s rokem 2019 přibližně o 8 tisíc (3,6 %) zaměstnaných osob méně.
- Více než dvě pětiny (42,6 %) ukončených případů pracovní neschopnosti byly spojeny s **nemocemi dýchací soustavy**, které si v průměru vyžádaly 12 dnů pracovní neschopnosti na jeden případ. **Nemoci pohybové soustavy** způsobily 15 % pracovních neschopností s průměrnou délkou trvání 61 dní.
- Za rok 2024 bylo pojištěncům vyplaceno nemocenské ve výši 34 miliard Kč. Meziročně výdaje na nemocenské vzrostly o 2,4 miliardy Kč, tj. o 7,5 %. Výdaje na nemocenské v přepočtu na jednoho pojištěnce činily 7 147 Kč.